

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ
ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ»,
(1931)

Ἡ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» θὰ ἑξακολουθήσῃ μὲ πῶς μεγάλη ὁρμή, διάθεση καὶ ἀφοσίωση τῇ διπλῇ δουλειᾷ της: δημιουργικὴ καὶ κριτικὴ.

Μέσα στὸ νέο χρόνον θ' ἀγωνιστῇ, ἀπάνω στὸ γνωστὸ της πρόγραμμα, γιὰ ὅλα τὰ λογοτεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα.

Θὰ χτυπήσῃ τὰ στραβά καὶ θὰ ξεδιαλύνῃ τὰ πλάμματα σὲ κάθε περίστασι μὲ τὰ «Σταράτα» καὶ παράλληλα θὰ ξετάξῃ καὶ καὶ πῶς ἐκτεταμένα τὰ ζητήματα πού θέλουν τέτοιο ζήτημα.

Νέα καὶ πρωτότυπη ἐργασία θ' ἄρθῃ στὸ φῶς στὶς σελίδες τῆς «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ» μέσα στὸ 1931. Κι' ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τ' ἀκόλουθα:

ΜΕΛΕΤΕΣ: *Μ. Φιλῆντα, Γιώργου Βαλταδώρου, Δημ. Λαμπίκη, Γιάννη Σίδερη, Α. Ι. Στ., Γ. Σ. Διζικιρική κ.λ.π*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: *Ἄγγελου Σικελιανοῦ, Φώτου Γιοφύλλη, Αἰμ. Ριάδη, Ἄριστου Νάση, Θ. Ἀθηνογένη, Στ. Σιδέρη, Ν. Δαμιανοῦ, Γιόχαν Ρωμανοῦ κ.λ.π. καὶ ἀνέκδοτα λαϊκὰ τραγοῦδια.*

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: *Γιώργου Βαλταδώρου, Ν. Σαράβα, Χ. Βαρλέντη, Τάσου Ἀθανασιάδη, Βασ. Μεσολογγίτη κ.λ.π.*

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ: *τοῦ Χ.Χ.Χ.*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ἔργων τῶν *Χ. Ρ. Χιμένεθ, Στ. Γιασένιν, Κλ. Φαρέρ, Α. Στογιάνωφ κ.λ.π.*

ΧΡΟΝΟΣ 3.—ΦΥΛΛΑΔΙΟ 25-1 ΤΟΥ 1931

ΓΕΝΑΡΗΣ 1931

Πρωτοπορία
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Σὲ τοῦτο τὸ φυλλάδιο:

ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ, ΓΙΟΦΥΛΛΗ καὶ ἄλλων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

- Τὰ «Σταράτα» μας
«Τὰ Ἑλληνικὰ τῆς Ἀπουλίας καὶ ἡ Λατινικὴ γραφὴ» σημεῖωμα Δ. ΛΑΜΠΙΚΗ
«Κυριολεξία» μελέτη ΓΙΑΚΩΒΟΥ Σ. ΔΙΖΙΚΙΡΙΚΗ.
«Ὁ Κρισναμούρτι σύγχρονος φιλόσοφος», μελέτη ΝΑΥΣΙΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ.
«Τρία τραγοῦδια στὸν Ἑωσφόρο, τὸ ἄστρο», ποίημα ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ
«6 καινούργια ποιήματα», τοῦ ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ.
«Πάντοτε ἐνδομύχως», ποίημα Α. ΜΠΑΛΗ.
«Ἡ Μπαλαρίνα» ποίημα ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ.
«Τὸ τραγοῦδι ἐνὸς διαβάτη» ποίημα ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΔΡΙΒΑ.
«Κακεντρέχεια», διήγημα ΤΑΣΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ.
«Ἡ μέρα τοῦ βιβλίου στὴ Βουλγαρία», μελέτη «ΡΕΛΕΦ»,
Ἡ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: Λογοτεχνία ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ, καὶ JEAN MICHEL,
Ζωγραφικὴ Φ. Γ. καὶ Κινηματογράφος IP. ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ.
ΞΕΝΗ ΖΩΗ: Ἡ πρωτοποριακὴ ἐκδοτικὴ κίνησις στὸ Παρίσι. τοῦ Α.Ν.-Σ
ΕΙΚΟΝΑ: «Συνομιλία» ἔργο Γ. Γ. ΔΗΜΟΥ.

1931

ΔΡΑΧ. 5.

“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ,,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ (ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ)
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ, ΑΡ. 59.

ΕΓΓΡΑΦΗ προπληρωμένη για ένα χρόνο: στην Ελλάδα δραχμές 60, στο εξωτερικό 10 σελλίνα ή 3 δολάρια. Τα χρήματα πρέπει να στέλνονται μ' επιταγή στ' όνομα του κ. Σπύρου Ν. Μουσουρή.

ΚΑΘΕ ΦΥΛΛΑΔΙΟ στην Ελλάδα δραχ. 5, στο εξωτερικό 1 σελλίνο ή 20 σέντς.

ΓΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ιδιαίτερες συμφωνίες.

ΚΑΝΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται.

“PROTOPORIA,,

(ANTAUENIRO)

Revuo por la Belarto kaj la Beletristiko. Ghi estas eldonata en Ateno chiumonate.

Direktoro kaj Administranto: Fotos Joffilis (Spiro N. Musuris). Oficejo: Fexi No. 59.

Enskribo antaŭpagenda por unu jaro: Grekujo Drahmoj 60. Alilande 10 shilingoj au 3 Us. Dol. La abonmono devas esti sendata je la nomo de Spiro Musuris. Chiu ekzemplero: En Grekujo Dr. 5. En eksterlando 1 Shil. au Us. Dol. 0,20. Por reklamoj apartaj kondichoĵ.

“PROTOPORIA,,

(VANGUARD)

A Review for Arts and Literature

Published monthly by: Spyros N. Moussouris, Fexi 59. Athens, Greece.

FOTOS YOFYLLIS, Editor and Owner.

Copyright 1929 by «Protoporia Review» of Athens, Greece. All rights reserved under terms of the Fourth International Convention of Artistic and Literary Copyright, 5 Drachme (1 Sh. or 20 Cents) a copy; subscription price, Greece 60 Drachmes a year; Foreign \$ 3.00 or £ 0.10.0. All subscriptions are payable in advance. Special arrangements for advertisements.

“PROTOPORIA,,

(AVANT GARDE)

Revue mensuelle d'art et litterature paraissant à Athènes. Directeur et propriétaire: Fotos Yofyllis (Spiros N. Moussouris). Rédaction et Administration: Passage Fexis No. 59.

Prix d'abonnement (payé d'avance) pour une année: Grèce 60 Drs., étranger 10 shillings ou 3 dollars. On s'abonne au bureau de la revue par mandat postal ou chèque au nom du Mr Spiros N. Moussouris. Prix du numero 5 Drs. en Grèce et 1 shilling ou 20 cents pour l'étranger.

Pour les annonces conditions spéciales.

Γ. Γ. ΔΗΜΟΥ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

Γιαράζα

Μπαίνουμε στον τρίτο χρόνο μας. Μ' όλη την όρμη και την πίστη μας. Είναι βέβαιο όμως πώς η «Πρωτοπορία», ως την ώρα, δεν έχει αληθινούς και φανατικούς ήθικους και υλικούς υποστηρικτές, όπως πρέπει ν'άχη ένα πρόγραμμα σαν το δικό της κ' ένας αγώνας τόσο ορμητικός κι' αποκλειστικός. 'Όστόσο υπάρχουμε κι' αγωνιζόμαστε, μονάχα με τις τόσο πλατωνικές και ρομαντικές φωνές που ακοῦμε, που μοιάζουν αρκετά με το περίφημο κείμενο «*Μπράβο κολονέλο!*» Κ' ἐνῶ προχωροῦμε σαν τὸν κακόμοιρον ἐκεῖνον κολονέλο, ὡστόσο οἱ ἐχτροί μας διαδίδουν κάθε μέρα, με πολλήν ἐπιμέλεια και φροντίδα, πώς: ἡ «Πρωτοπορία» παύει, θὰ πάψη, ἔπαψε νὰ βγαίνει. Λοιπὸν ὄχι, κυρίες και κύριοι: **Ἡ «Πρωτοπορία» δὲν παύει εὐκόλα.** "Ὁχι, κύριοι τῆς σάπιας σχολῆς και τῆς πομπιέδικης τέχνης: **Ἡ «Πρωτοπορία» ἔχει ἀπόφαση νὰ ζήσει.** Βέβαια δὲν ἔχει τις ὑποστηρίξεις ποῦπρεπε ν'άχη ἀπὸ τοὺς ὁμοϊδεάτες της. Μὰ ἀπ' αὐτὸ ὡς τὸ νὰ πάψη εἶναι μεγάλη ἀπόσταση. Θὰ ζήσει και θ' ἀγωνιστῇ

με τις ἴδιες της δυνάμεις και με τὴν ἀγάπη τῶν ἀναγνωστῶν της και συνδρομητῶν της. Θὰ ἐπιμείνη γιατί ἐλπίζει πὸς θ' ἀνοίξη πολλὰ μάτια πρὸς τὸ φῶς που δείχνει.

*
**

Ποιήματα λοιπὸν; Μάλιστα: **ποιήματα, πολλὰ ποιήματα, μπόλικες σελίδες ποιήματα!** Θέλουμε νὰ χορτάση αὐτὸ τὸ μῆνα ὁ ἀναγνώστης μας ἀπὸ τις μαγεῖες τοῦ στίχου. Γιατὶ δὲν πιστεύουμε μεῖς πὸς «ἐχρεωκόπησεν ἡ ποίηση». "Ἄς τὸ πιστεύει ὁ συνεργάτης και φίλος μας κ. "Αγγελος Δόξας — ἀν κι' ὁ ἴδιος ξακολουθεῖ νὰ γράφη ποιήματα... **Ἐμεῖς δὲν θέλουμε νὰ τὸ παραδεχτοῦμε.** Βέβαια δὲν εἴμαστε μεῖς ἐκεῖνοι που θὰ τὰ βάλομε με τὸ Freud. Ἀπεναντίας, τοῦ βγάζομε ὡς κάτω τὸ καπέλλο. Γιατὶ ὁ *Freud* εἶναι ἡ ἐπιστήμη. Μὰ δὲν παραδεχόμαστε πὸς ἄλλαξε τόσο ὁ κόσμος, πὸς τώρα ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἐρωτικῶν ὁρμῶν εἶναι τόσο ἄμεση ὥστε νὰ μὴν περνᾷ ἀνάμεσα στὸ ταξίδι γιὰ τὴν Ἰθάκη, ἀνάμεσα στὶς ὥραϊες

στιγμές της άναμονής, ο λυρισμός. Μά και όσο κι αν η μηχανική ικανοποίηση της φυσιολογικής στιγμής είναι γοργή, πάντα υπάρχουν τόποι και χρόνοι για να ξετυλιχτή η λυρική ποίηση. Υπάρχουν νέα θέματα, νέες περιπλοκές και νέες περιπέτειες του λυρισμού. Ο Freud δέν τὰ σβύνει αυτά. Ορίζει τὰ κίνητρα, πού δέν μπορούν ποτέ να λείψουν από τόν κόσμο, *όσο υπάρχει ζωή, έρωτας και θάνατος.*

*
**

Μια σπουδαία συζήτηση ανοίγει με τὸ άρθρο του ο συνεργάτης μας κ. Διζικιρίκης. Τὸ δημοσιεύουμε μπροστά - μπροστά κ' έχουμε τὴν έλπίδα πὸς θὰ τὸ διαβάσουν με προσοχή ὅλοι οἱ δημοτικιστές. Εἶν' ἀλήθεια πὸς τὸ μεταχείρισμα τῆς περιφρασης στὸ γραφτὸ δημοτικὸ μας λόγο δίνει στὴ γλῶσσα ἕνα νερούλιασμα. Αὐτὸ τὸ βαπόρι τοῦ γύρου εἶναι ἀρκετὰ ἀνοστος δρόμος. *Πρέπει μὲν γλῶσσα νάχη κυριολεξία.* Νὰ λέη με τις λέξεις της καθαρά και χωρίς ἀμφιβολίες και τζιριτζάντζουλες, ὅτι θέλει νὰ πῆ. Βέβαια στὴ δημοτικὴ μας, πὸς μοιραῖα ἄρχισε ἀπὸ τὴ γλῶσσα τοῦ χωριοῦ και τῆς στάνης, θὰ λείπουν πολλά. Δέν ἔχει μέσα της τοὺς ὄρους γλῶσσας πολιτισμένης. Ὅλα τὰ καλλιεργημένα πράγματα τῆς λείπουν. Πὸς νὰ τὰ πῆ με τὸ σύστημα τοῦ βαποριοῦ τοῦ γύρου, με τὴ φτωχὴ και ἀόριστη περιφραση; Πρέπει νὰ τὰ πῆ με κυριολεξία και με ἀκρίβεια. Εἶν' ἀνάγκη λοιπὸν *νὰ καλλιεργηθῆ ἡ δημοτικὴ, νὰ βρῆ και νὰ ἀφομοιώσῃ ὅτι τῆς χρειάζεται.* Τότες θὰ γένη γλῶσσα για ὄλες

τις ἀνάγκες μας. Κ' ἔχουμε τὴν πεποίθηση πὸς αὐτὰ γλήγορα θὰ γένουν.

*
**

Σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιό μας δέν ὑπάρχει κριτικὴ τῆς θεατρικῆς κίνησης. Ὅχι ἀπὸ ἔλλειψη χώρου, μὰ ἀπὸ ἔλλειψη ἀντικείμενου για κρίση! Ἐκεῖ λοιπὸν ἔφτασε τὸ θέατρό μας! Μέσα στὴν Ἀθήνα, για πρώτη φορὰ ἔπειτ' ἀπὸ ἀλάκερες δεκαετίες, *δέν υπάρχει ἕνας θίασος πρόξας.* Οὔτε ἕνας θίασος κάπως σοβαρός, ἄξιος ν' ἀπασχολήσῃ τὴν κριτικὴ... Γιατὶ βέβαια θὰναι *ντροπή* νὰ κάτση ὁ κριτικὸς νὰ κρίνῃ τὰ ἀνοστα βρωμόλογα τῶν ὀπερετῶν ἢ τὰ γυμνά μπούτια και τοὺς πισινοὺς τῶν γυναικῶν τῆς ἐπιθεώρησης, πὸς ἀποτελοῦνε δὰ και *τὴ μεγαλύτερη ἀφορμὴ τῆς ἐπιτυχίας τους.*

*
**

Στοὺς θεατρικοὺς κύκλους πιστεύουνε πὸς στὸ νὰ πάσῃ κάθε κίνηση θεατρικὴ στὴν Ἀθήνα *φταίει και τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο.* Μάλιστα. Πολλοὶ καλοὶ καλλιτέχνες μας, μὰ και μερικοὶ δευτερότεροι, προσμένουν πὸς θὰ διοριστοῦνε στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο και μ' αὐτὴ τὴν προσδοκία δέν ἀποφασίζουνε νὰ ἐργαστοῦνε μ' ἄλλους θιάσους. Ἐτσι χάνουμε τὴν ἀπόλαυση τῆς τέχνης τους, ἐνῶ και τὸ Ἐθνικὸ θέατρο δέν ἀποφασίζει οὔτε πότε θ' ἀνοίξῃ, οὔτε ποιὸς θὰ πάρῃ. *Μὰ ἐπιτέλους ἄς πάρῃ μὲν ἀπόφαση,* ἀφοῦ αὐτὴ ἡ ἔκκρημότητα, αὐτὸ τὸ ἀναποφάσιστο και αὐτὴ ἡ ἀναβλητικότητα μὰς χαλᾶνε ὄλη τὴν θεατρικὴ μας ζωὴ και κίνηση. Εἶπαμε τὸ Ἐθνικὸ θέατρο νὰ

κάμῃ καλὸ στὴν Τέχνη, *ὄχι νὰ κἀνῃ και κακό...*

*
**

Πολλοὶ λογοτέχνες μας, ὅπως ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος κ' ἡ Κα Μ. Μινώτου ὑποστηρίζουνε νὰ γένη και στὴν Ἑλλάδα *«ἡ μέρα τοῦ βιβλίου».* Ἡ ἰδέα εἶναι καλὴ, γιατί θὰ βοηθήσῃ τὴν κυκλοφορία τοῦ φιλολογικοῦ μας βιβλίου, πὸς νὰ τόσο παραμελημένη και περιφρονημένη. Μὰ στὸ ζήτημα αὐτό, ἂν τὸ πάρῃ τὸ Κράτος στὰ χέρια του, χρειάζεται πολλὴ προσοχή. Πρέπει νὰ τὸ ἀναθέσῃ *μονάχα σὲ λογοτέχνες* και ὄχι σὲ ὑπάλληλους του. Σὲ τοῦτο τὸ φυλλάδιο δημοσιεύουμε κ' ἕνα ἄρθρο διαμαρτυρίας ἀπὸ ἕνα Βουλγάρικο περιοδικό, για νὰ ἰδοῦν οἱ ἀρμόδιοι τί γένεται στὴ Βουλγαρία με τὴ γιορτὴ αὐτὴ τοῦ βιβλίου και πόσο ἄγρια πολεμιέται αὐτὴ ἡ ἰδέα ἀπὸ τὸ σοσιαλιστικὸ και ἐργατικὸ κοινό. Ἐμεῖς δέν κάνουμε καμμιά πολιτικὴ, οὔτε κομμουνιστικὴ οὔτε καμμιά ἄλλη, ὅστοςσο δημοσιεύουμε τὸ ἄρθρο αὐτό *για νὰ δείξουμε τί πρέπει ν' ἀποφύγῃ τὸ Κράτος,* ἂν ἀποφασίσῃ νὰ γένη κ' ἐδῶ αὐτὴ ἡ μέρα τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου.

*
**

Τὴ φειτηνὴ σαιζὸν τῶν ἐκθέσεων τῆς ζωγραφικῆς, μ' ὄλο πὸς ἄρχισε με τις εὐχές και τις εὐλογίες τοῦ παπᾶ-Φῶτα, *τὴν κῆρε ὁ Διάολος και τὴ σήκωσε!* Ποτές δέν ἔγιναν τόσες *ἀσήμαντες* ἐκθέσεις ζωγραφικῆς ἢ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη. Βέβαια ἀνάμεσα στις ἐκθέσεις πὸς γίνονται ξεχωρίζουν μερικές. Υπάρχουν κ' ἐξαιρετικὲς μάλιστα. Μὰ τὸ πλῆθος

αὐτὸ τῶν ἐκθέσεων με πράγματα κακὰ ἢ συνηθισμένα και ἀδιάφορα τὰ περισσότερα, εἶναι κακό σημεῖο... Σημεῖο μιᾶς ντεκαντέντσας, ἐνοῦ ἔξυτελισμοῦ τῆς ὥραιας αὐτῆς Τέχνης, πὸς *χωρὶς πρωτοτυπία και ἀγνὸ αἶσθημα δέν ἔχει κανένα λόγο νὰ ὑπάρχῃ.*

*
**

Ὅπως θὰ ἰδοῦν οἱ ἀναγνώστες μας στις παρακάτω σελίδες, ὁ κ. Jean Michel μὰς ἔστειλε ἕνα γράμμα και ἀπαντάει στὴν δυσμενῆ κρίση τῆς Ἀνθολογίας του πὸς δημοσιέψαμε. Ἐμεῖς κινήθηκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πὸς *πρέπει ἡ λογοτεχνία μας ὅταν παρουσιάζεται ὄξω νὰ παρουσιάζεται ὅσο μπορεί νὰ γένη πιὸ ἄρτια.* Καὶ με ἀκρίβεια στὴ μετάφραση. Αὐτὸ εἶναι κ' ἡ ἐπιθυμία ὄλων τῶν λογοτεχνῶν μας, ὅπως ξέρουμε ἀπὸ σχετικὲς συζητήσεις. Γι' αὐτὸ ἡ Ἀνθολογία κ. Michel δέν μὰς ἰκανοποίησε. Ὅστοςσο χαίρουμε γιατί ὁ κ. Michel ἐπρόσεξε τὰ γραφόμενά μας — πὸς μοιάζουν και με τις ἄλλες σχετικὲς κριτικὲς πὸς δημοσιεύθηκανε για τὸ βιβλίον του — και γιατί μὰς ἔγραψε αὐτὸ τὸ γράμμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο φαίνεται πὸς δέν εἶναι Γάλλος, ὅπως μὰς εἶχανε πληροφορήσῃ προσωπικὸί του φίλοι, μὰ Ἑλληνας. Γι' αὐτὸ ἔλπίζουμε πὸς δέν θὰ πάσῃ νὰ ἐργάζεται ὄξω ἀπὸ τὸν τόπο μας για τὴν Ἑλληνικὴ λογοτεχνία.

*
**

Ὁ θάνατος τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ, τοῦ δυνατοῦ σκηνοθέτη, τοῦ συγχρονισμένου και ἐξαιρετικοῦ καλλιτέχνη, μὰς συγκίνησε και μὰς ἐλύπησε πολύ. Τὸ χάσιμό του εἶναι ἕνα

χάσιμο σοβαρό για την Τέχνη. Όχι την Ελληνική, μα την παγκόσμια. Γιατί στην ειδικότητά του ήτανε κορυφή συγχρονισμένη και τολμηρή. Ο Άραβαντινός άνοιγε δρόμους καινούργιους στην ώραία του Τέχνη κ' έδειχνε στην Ευρώπη άλάκερη νέους όριζόντες. Αυτό πρέπει να καταλάβουμε καλά για να νοιώσουμε τί χάσαμε.

Τὸ ἐρχόμενο φυλλάδιο τῆς «Πρωτοπορίας» θ'ἀχῆ ἀφιερωμένο

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΗΣ ΑΠΟΥΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Τὸ παρακάτω λαϊκὸ τραγούδι τῶν μισοελληνοφώνων χωριῶν τῆς Ἀπουλίας (ὄχι τῆς Καλαβρίας γι'αὐτὰ θὰ μιλήσουμε ἄλλη φορά), εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴν ἐντελῶς πρωτότυπη καὶ μοναδική σχετικὴ συλλογὴ ποὺ μὲ πολὺν κόπο κατάρτισα κατὰ τὸ τελευταῖο ταξίδι μου στὴν Ἰταλία. Τὸ τραγουδάει αὐτὸ, γραμμένο κατὰ πίστην ἀντιγραφὴν ἀπὸ τὴν πρωτότυπη γραφὴ ποὺ βρῆκα, μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες, δίνει τὸ μέτρο τῆς δυνατότητας γιὰ τὴν καθιέρωση τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου, γιὰ τὴν ὁποία τόσο θαρραλέα ἐπρωτοστάτησε ἡ «Πρωτοπορία». Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν τῆς περὶ τὸ Otranto Grecia Salentina ποὺ ἐπισκέφθηκα, ποὺ μιλοῦν τὴν παρεφθαρμένη πλέον Ἑλληνικὴ μὲ προφορὰ Ἰταλικὴ καὶ μὲ συμπληρώσεις μὲ πολὺς λέξεις Ἰταλικὲς ἢ Ἰταλοποιημένες, ἔχουν ἀντικαταστήσει μερικὰ δικά μας γράμματα μὲ Ἰταλικά. Ἀπὸ τὴν γραφὴν αὐτὴ μποροῦμε νὰ ὀδηγηθοῦμε ποιά γράμματα μᾶς χρειάζονται νὰ δημιουργή-

ἕνα μέρος τῆς ὕλης τοῦ στοῦ Βαλταδῶρο. Ὁ καλλιτέχνης καὶ λογογράφος ποὺ χάσαμε ἀξίζει αὐτὴ τὴν τιμὴ. Γιατὶ ἦτανε πρωτοπόρος καὶ εἰλικρινῆς τεχνίτης. Θὰ δημοσιέψουμε λοιπὸν ἔργα τοῦ ζωγραφικῆς, ἕνα διήγημά του ἀνέκδοτο, μιὰ μελέτη του γιὰ τὸ ζωγράφο Σεζάν, καθὼς καὶ μερικοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ ἀνθρώπου Βαλταδῶρου καὶ τοῦ ἔργου του ἀπὸ διάφορους διαλεχτοὺς συνεργάτες μας.

γοῦμε γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς καθαρῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς.

Τὸ τραγούδι εἶν' αὐτό:

Agarison, a'teli n'agarisi,
Mia chiateran afs'icosi chrono,
An echi pleo polli mi ti telisi
Pesti t'en dgiavemeni afse cerò
A te na piai to fiuro na mirisi
Piatto motan istei merro nifso.

Ἐπεξήγηση σὲ λέξεις του:

Dgiavemeni = διαβαμένη (περασμένη στήνῆλικια). A te = ἂν θὲς (ἂν θέλης). Piai = πιάσης. Fiuro = fiuro = ἄνθος. Motan = ὅταν. Istei (ἴσταται = εἶναι). Merro = μέρος. Nifso = ἀνοιχτό.

Τὸ κείμενον αὐτὸ μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τῆς «Πρωτοπορίας» καὶ ὡς θέμα διαγωνισμοῦ γιὰ τὴν —διὰ τῶν καταλληλοτέρων νέων γραμμάτων— συμπλήρωση τῆς Λατινικῆς γραφῆς στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

(Ἀθήνα)

ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗΣ

ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

Πολλὲς φορὲς οἱ καλαμαράδες μᾶς κατηγοροῦνε πὼς ἡ δημοτικὴ δὲν ἔχει πάντα τὸν ἐκφραστικὸ πλοῦτο ποὺ χρειάζεται μιὰ γλῶσσα ποὺ θέλει νὰ καφικεῖται πὼς εἶναι «γλῶσσα πολιτισμοῦ» (langue de civilisation). Καί, ὡς ἕνα μέρος, δὲν ἔχουνε ἄδικο. Γιατί; Γιατί ἐμεῖς οἱ δημοτικιστᾶδες, στοῦ σύνολό μας, δὲ δεῖξαμε μιὰ πλατεῖα προσπάθεια νὰ συγυρίσουμε τὴ γλῶσσα μας καὶ νὰ τὴν προετοιμάσουμε γιὰ ὅλες τὶς ἐκφραστικὲς τῆς ἀνάγκης. Ἀφήσαμε μόνο στοὺς συγγραφεῖς μας ἀφτήνε τὴ φροντίδα. Μὰ οἱ συγγραφεῖς μας δὲν μπορέσανε ἀκόμη νὰ καταπιαστοῦνε μὲ ὅλα τὰ θέματα (δὲν ἔχει περάσει ἀκόμη βέβαια ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς ποὺ θᾶδινε τὴν ἐφαρκία ἢ δημοτικὴ νὰ χρησιμοποιηθῆ σὲ ὅλες τὶς ἀνάγκης τῆς σημερινῆς διανοήσης) ἔτσι ποὺ νὰ μᾶς ἔχουνε διδάξει ὅλες τὶς λεχτικὲς ἀνάγκης μας. Ἐπειτα δὲν εἶναι καὶ λίγοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς μας ποὺ φοβοῦνται τὶς καινοτομίες, τοὺς νεολογισμοὺς, καὶ χουζουρέβουνε ἀφίνοντας τὴν καθαρέβουσα νὰ τοὺς καθοδηγῆ σὲ κάθε τους δυσκολία.

Ὁ Ψυχᾶρης, ἔξαφνα, παρ' ὅλη τὴν ἐπαναστατικὴ γλωσσοπλαστικότητά του, μᾶς διδάσκει νὰ ξεπηδάμε τὴ δυσκολία «γυρώνοντας» τὴ φράση. Ἐκεῖ ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε ἔτσι, μᾶς συμβουλεύει νὰ τὸ ποῦμε ἄλλιῶς. Καλά, ἀλλ' ἀφτὸ ταιριάζει περισσότερο γιὰ τὸ ὕφος, γιὰ τὰ effets de style, μὰ ὄχι καὶ γιὰ τοὺς λεχτικὸς τρόπους ἢ ὅρους, μάλιστα ὅταν πρόκειται γιὰ κυριολεξία.

Ἄς ποῦμε πὼς θέλουμε ν' ἀποδώσουμε ρωμαῖκα τὴ φράση: l'amour filial. Πὼς θὰ τὸ ποῦμε; Τὸ οὐσιαστικὸ fils εἶναι ὁ «γιός» (ἢ τὸ «παιδί», ἢ τὸ «τέκνο», ἀνάλογα μὲ τὴ σημασία). Μὰ τὸ ἐπίθετο ἀπὸ τὸ «γιός»; Τῶχει ἢ γλῶσσα μας; Μοῦ φαίνεται πὼς ὄχι. Ἄρα πρέπει νὰ τὸ φτιάσομε ἔμεῖς. Ποῖος «ἐμεῖς»;

Οἱ συγγραφεῖς μας βέβαια θὰ τῶπανε μὲ περιφραστικόν τρόπο χίλιες φορὲς. Μὰ στὸν «κατ' εὐθειαν» τρόπο, γραμμῆ, πὼς θὰ τὸ ποῦμε;

Νὰ λοιπὸν ἢ αἰτία ποὺ μὲ παρακίνησε

νὰ γράψω ἀφτὲς τὶς λίγες γραμμὲς πρὸς τὴν ἀγαπητὴ «Πρωτοπορία» καὶ νὰ τὴν παρακαλέσω, ἂν νομίζη πὼς γιὰ τέτοια πράματα ἀξίζει τὸν κόπο νὰ θυσιάση λίγους ἀπτὸ χῶρο τῆς, νὰ προβῆ στὴν προκήρυξη ἑνὸς εἵδους διαγωνισμοῦ ἀναμεταξὺ στοὺς ἀναγνώστες τῆς προτείνοντας διαφόρων εἰδῶν (φιλολογικοὺς, ἐπιστημονικοὺς, ἐμπορικοὺς, τραπεζιτικοὺς, κ.τ.λ.) λεχτικὸς ὅρους ποὺ δὲν εἰπωθήκανε ἀκόμη ρωμαῖκα καὶ ζητώντας ἀπὸ ἀφτοὺς νὰ τοὺς ἀποδώσουνε ρωμαῖκα ὁ καθένας κατὰ τὴν ἀντίληψή του γιὰ νὰ γίνη φανερό, ὡς ἕνα μέρος τοῦλάχιστο, ποῖος εἶναι ὁ καλλίτερος λεχτικὸς τρόπος.

Ξανάρχουμαι λοιπὸν στοῦ παραδείγμα ποὺ ἀνέφερα πῶς ἀπάνω καὶ προτείνω νὰ τὸ ἀποδώσομε ἔτσι: «γιοτικὴ ἀγάπη» [οὔτε κἂν νὰ πάη ὁ νοῦς μας στοῦ «υἱκὴ ἀγάπη» γιὰτὶ οἱ τρεῖς ἦχοι «ι» τοῦ «υἱκὴ» (ἐκεῖνοι ποὺ ἀκούγονται εἶναι 3, ἐκεῖνοι ποὺ γράφονται εἶναι 4) ἀποτελοῦνε ἕνα τέρας κ' ἔπειτα ἢ λέξη δὲν εἶναι δημοτικὴ].

Μήπως δὲν εἶναι ὁμορφο τὸ «γιοτικός»; Χτυπάει ἄσκημα στοῦ ἀφτί; Μπορεῖ, γιὰτὶ εἶναι νεολογισμὸς. Μὰ εἶναι ὁμαλό καὶ σιγὰ-σιγὰ θὰ τὸ συνηθίσουμε ὅλοι μας.

Ἄς πάρομε τώρα κ' ἕνα ἄλλο παράδειγμα μέσα στὰ χίλια τόσα ἄλλα. Πὼς θ' ἀποδώσομε τὸ cinéma parlant?

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔχουμε τὴ λέξη «κινηματογράφος», ποὺ σχεδὸν ὅλοι οἱ λαοὶ στὴν καθεμερinh κουβέντα ἀπὸ πεντασύλλαβη ἢ ἑξασύλλαβη, τὴν κάμανε μὸλις δισύλλαβη ἢ τὸ πολὶ τρισύλλαβη (γαλλικά: cinéma, ἀλλὰ καί: ciné - ἰταλικά: cine - ἐγγλέζικα: movies - γερμανικά: kino - βουλγαρικά: kino). Ἐμεῖς πὼς νὰ τὸ ποῦμε σύντομα μὲ ρωμαῖκα ἢ ξένη λέξη ἂν ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὸν νόμο τῆς ἐλάχιστης προσπάθειας; Τὸ σινεμά; Τὸ κίνο; Τὸ σινέ; Καμμιά ἄλλη λέξη πῶς ρωμαῖκα, σύντομη ὁμοῦς;

Ἔστερα πὼς θὰ ποῦμε τὸ: Le cinéma parlant? Ὁ «ὀμιλῶν», τοῦ «ὀμιλοῦντος» ἄς τὸ βγάλουμε ἀπτὸ νοῦ μας, γιὰτὶ ὁ ἀδασκάλεφτος λαὸς δὲν μπορεῖ οὔτε ποτε θὰ μπορέση νὰ κλίνη τὴν καθαρέβουσα

Ἐγὼ προτείνω: Ὁ μιλάμενος, κατὰ τὸ λεγόμενος, κουνάμενος, κτλ. Ἄλλοι ἂς προτείνουνε ἄλλο, γιὰ νὰ δοῦμε ποιὸς εἶναι ὁ καλλίτερος ὄρος.

Le cinéma sonore? Ὁ ἠχητικός. Le film sonore? Ἡ ἠχητικὴ ταινία. Πῶς σᾶς φαίνεται μιὰ φράση πού ἔχει 8 συλλαβὲς μὲ 6 ἤχους «ι»; Ἐμένα μου φαίνεται πὼς ὁ γιωτακισμὸς θὰ μᾶς φάη. Τί προτείνω; Ξαίρω καὶ γώ;... Ἄν ἀπὸ τὸ «ἄγος» σκαρώναμε κανέναν νεολογισμό; Ἐξαφνα ὁ «ἀχολόγος»; (ἔτσι μονολεχτικά, ἀπλά, χωρὶς ἄλλες προσθήκες γιὰ μεγαλύτερη σαφήνεια).

Δὲ θέλω νὰ κάμω κατάχρηση τῆς φιλοξενίας τῆς ἀγαπητῆς «Πρωτοπορίας», ἀλλὰ ὑπάρχουνε πολλὰ, μὰ πάρα πολλὰ τέτοια,

Ο ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ὁ Κρισναμούρτι πέρασε κ' ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Ποιὸς εἶν' ἀλήθεια ὁ νέος Ἰνδός, πού στὴν Ἀμερικὴ χαρακτήρισαν Μεσσία; Ἡ διεθνὴς Γαλλοφρόνουσα σνομπαρία κ' ἕνα πλῆθος περιεργοὶ πού πλημμύρισαν τὴν αἴθουσα τῶν «Ὀλυμπίων» ὅταν μίλησε, ἔφυγαν ἀπογοητευμένοι. Κάτι διαφορετικὸ περίμεναν ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ Κρισναμούρτι. Ὁ θόρυβος τοῦ καθημερινοῦ τύπου κ' ἕνα σωρὸ ἀμφιβολ' ἀναγνώματα πού ἐδημιουργοῦσαν παράξενους θρύλλους γύρ' ἀπ' τὸνομά του, τοὺς προδιέθεσαν ἀλλιώτικα. Φαντάστηκαν ἴσως κάποιον νέο Χριστὸ σὰν Αὐτὸν πού συνηθίσαμε στὸ εἰκονοστάσι τῆς ἐκκλησίας. Μὰ στὸ πείσμα τοῦ θρύλλου καὶ τῆς φαντασίας, ἕνας νέος μικρόσωμος καὶ μελαχροινὸς μὲ καλοχτενισμένο τὸ μαῦρο του φριζέ καὶ μὲ πολὺ μοντέρνους τρόπους πρόβαλε στὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου.

Ὁ κόσμος ἀπόρησε.

Στὸ τέλος τῆς ὁμιλίας ἡ ἀπογοήτευση γενικεύθηκε. Ἀπ' τὸ πυκνὸ ἀκροατήριον, ἔλειπεν ὀλωσδιόλου ἡ φιλοσοφικὴ διαίσθηση, ἂν ἔξαιρέσουμε τὰ μέλη τοῦ «Ἀστέρα» καὶ λίγους πνευματικὰ προχωρημένους ἀκροατές. Οἱ λοιποὶ μείνανε μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸ καὶ μὲ δικαιολογημένη κα-

πὸν θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ συζητήσουμε γιὰ νᾶχουμε ὄρους καμωμένους ἀπὸ πρὶν ἔτσι πού νᾶνα κάπως γνωστοὶ καὶ σιγὰ σιγὰ ἀπὸ κεινοὺς πού γράφουνε νὰ φτάσουνε ὡς τὸ λαὸ γιὰ νὰ μὴν ἀκοῦμε κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὰ τραγελαφικὰ ἑξαμβλώματα πού ἀναγκάζεται νὰ κατασκευάξῃ ὁ ἀντίδεδος κοσμάκης ἀκούγοντας γιὰ πρώτη φορὰ δυσκολοχώνεφτες καθαρεβουσιάνικες ἀρλούμπες.

Ἀπὸ πού προτείνω θὰ μπορούσε ἡ «Πρωτοπορία» νὰ τὸ κάμῃ σύστημα καὶ ν' ἀφιερῶνῃ κάθε φορὰ μιὰ-δυὸ σελίδες γι' ἀφτὴ τὴ δουλειὰ πού, εἶμαι βέβαιος, εἶναι πολὺ χρήσιμη γιὰ τὴ γλωσσικὴ μας διάπλαση.

ΓΙΑΚΩΒΟΣ ΣΤΑΒΡΟΥ ΔΙΖΙΚΙΡΙΚΗΣ

τάπληξη πρόφεραν τὴ λέξη «ἀλήθεια». Ὅστόσο, εἶναι φανερὸ πὼς ἡ διδασκαλία τοῦ Κρισναμούρτι ἔξασκεῖ μιὰ παράξενη γοητεία. Γιὰ πρώτη φορὰ διαβάζοντας τὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ Δελτίου τοῦ «Ἀστέρα» στάθηκα συλλογισμένη. Ἡ σκέψη μου ταίριαζε παράξενα μὲ τὴ δική του. Στὴ συνειδησή μου δὲν ἦταν πιά ἕνας ἀπὸ τοὺς πολυάριθμους θεοσοφιστές, μὰ ἕνας μοντέρνος φιλόσοφος βγαλμένος ἀπὸ τὴν ἀνησυχία τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ διδασκαλία του ἀπηχεῖ τίς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα καὶ τίς τάσεις τῆς ἐποχῆς μας. Εἶναι ὁ σύγχρονος ἀπολογητὴς καὶ ὁ ἀπόστολος τῶν καινούργιων κατευθύνσεων. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν προσέξουμε, ψάχνοντας πρῶτα τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας, σὰν παιδιὰ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα.

Οἱ γέροι λένε συχνά: «Χάλασεν ὁ κόσμος πιά. Πᾶμε κατὰ διαβόλου». Γιατί πᾶμε κατὰ διαβόλου; Ἐπειδὴ ἀλλάξαμε πλῶρη καὶ δὲν ἀκολουθοῦμε τ' ἀχνάρια τους τὰ χιλιοπατήμενα. Ἐτσι ἄπειρα καινούργια ρεύματα δημιουργήθηκαν σ' ὅλο τὸν κόσμον. Οἱ παλιὲς συνήθειες παραμερίστηκαν, τὰ ἔθνη καὶ τὰ κράτη πλάτυναν κ' ἀνοίχτηκαν ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα, καὶ

ἡ ζωὴ κυλᾷ πρωτότυπα φρεσκαρισμένη μεσ' τὸ σημερινὸ θόρυβο. Ποιὸς, ὅμως σκέφτηκε νὰ μαζέψῃ τὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ νὰ βγάλῃ τὴ φιλοσοφία τοῦ αἰῶνα μας; Στὴ διδασκαλία τοῦ Κρισναμούρτι βλέπουμε συστηματοποιημέν' αὐτὰ τὰ ρεύματα.

Ὅστόσο οἱ θεοσοφιστὲς τὸν θεωροῦν αἰρετικὸ, κ' ἡ Ἄνυ Μπένζαντ σίγουρα δὲ θάναι καὶ τόσο εὐχαριστημένη ἀπὸ τοὺς μύθους της. Στὸ πρόσωπό του, ἔβλεπε τὸ Μεσσία πού θάσωζε τὴν παραστρατημένη ἀνθρωπότητα, μὰ ὁ Κρισναμούρτι, παιδί τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, ἄφησε νὰ παρασυρθῇ ἀπ' τὰ ἰδανικά του, κ' ὕστερα, μαζεύοντας τὰ διδάγματα τῆς πείρας του, σάλπισε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς.

«Ὁ ἄνθρωπος, εἶπε, δὲν ἦτανε ποτὲς ἐλεύθερος. Ὁ ἴδιος ἔχτισε κάστρα στὰ σύνορα γιὰ νὰ γίνῃ ὁ δεσμοφύλακας τοῦ ἑαυτοῦ του. Κάτω λοιπὸν τὰ ἔθνη καὶ τὰ σύνορα, κάτω οἱ περιορισμοί. Καθ' ἕνας ἑξωριστὰ ἂς τραβῆξῃ τὸ δρόμο του. Καθ' ἕνας ἂς ὀφελῆθῃ ἀπ' τὰ διδάγματα τῆς πείρας του κ' ἂς χαράξῃ πρωτότυπα τὴ ζωὴ του». Οἱ συντηρητικοὶ λένε συχνά: Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν πάη κατὰ διαβόλου γιὰτὴ ἄναρχία πού ἐπιχειρεῖ παντοῦ θὰ φέρῃ τὴν ἀποσύνθεση. Καὶ ὁ Κρισναμούρτι, ποτισμένος μὲ τὴν οὐσία τῶν νέων τάσεων, πολεμᾷ τὴν πειθαρχία. Ἡ πειθαρχία σκλαβώνει. Ἡ ἀναρχία ὀδηγᾷ τὸν ἄνθρωπον στὴν πραγματικὴ ἐλευθερία καὶ στὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς. Μιλῶντας προχτὲς στοὺς δημοσιογράφους εἶπεν: «Ἐνας γλύπτης φτιάχνει κάποιον ἄγαλμα κ' ἕνας ἄλλος τὸν μιμείται καὶ κατασκευάζει τὸ ἴδιο. Τὸ πρῶτο μονάχα ἔχει ἀξία. Τὸ δεύτερο, ἡ μίμηση, εἶναι περιττὴ, γιὰτὴ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὴν ὀλότητα. Δὲν εἶναι ἔργο δημιουργικὸ, ἀλλὰ φωτογραφία. Ἡ ἀληθινὴ τέχνη δὲ χρειάζεται μαϊμουδισμούς. Καθ' ἕνας ἂς κυττάξῃ τὸν ἑαυτὸ του κ' ἂς φτιάξῃ μιὰ ζωὴ πού νὰ μὴ μοιάξῃ μὲ κανενός. Ἐτσι γίνεται προσωπικότης κ' ἐξυπηρετεῖ τὴν ὀλότητα, προσφέροντας ἀληθινὰ δημιουργήματα».

Βλέπουμε λοιπὸν καθαρὰ τὰ ἰδανικά τῆς ἐποχῆς μας στὴν τέχνη καὶ στὴ ζωὴ, συστηματοποιημένα ἀπὸ τὸ σύγχρονον φιλόσοφον Κρισναμούρτι. Αὐτὴ ἡ σύγχρονη

προσπάθεια νὰ φτιάξῃ καθ' ἕνας κάτι πού δὲν ἔχει ξαναγίνει, δείχνει πόσο ἀληθινὰ σύγχρονη καὶ ψυχολογημένη εἶναι ἡ διδασκαλία του. Πολλοὶ βέβαια θὰ μᾶς πούν πὼς οἱ σημερινοὶ νέοι φτιάχνουνε πρωτότυπα κ' ἐξοφρενικὰ πράγματα γιὰ νὰ κάνουνε θόρυβο γύρ' ἀπ' τὸνομά τους. Μπορεῖ νὰ συμβαίῃ κ' αὐτό. Μὰ ὅταν ὁ ἐγωϊσμὸς σπρώχνει τὸν τεχνίτη νὰ βρῇ κάτι καινούργιον πού νὰ τὸ παραδώσῃ στοὺς ἄλλους καὶ νὰ πιάσῃ τόπο, ὄχι νὰ πεταχθῇ στ' ἄχρηστα ἢ νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητο, τότες ὁ ἐγωϊσμὸς χάνει τὴν πρώτη σημασία του καὶ γίνεται ὁ ἄγγελος τοῦ καλοῦ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους.

Κατόπι ἔρχεται μιὰ ἄλλη σύγχρονη τάση. Ἡ ἀπόλυτη ἀπλότης πού θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἀληθινὰ προχωρημένους ἡ καλλίτερη ἀρετὴ. Ἄλλοτε κρούσαμε τὰ ἐλαττώματά μας μὲ χίλιους τρόπους. Σήμερα εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ τὰ λέμε, ἀφοῦ ἐλεύθερα κάνουμε ψυχρὰ ἀνάλυση τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ δὲν ντροπέμαστε νὰ μιλήσουμε γιὰ μιὰ πραγματικότητα πού εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια. Ἀπαντώντας σὲ μιὰ ἐρώτηση ὁ Κρισναμούρτι λέει: «Ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀρετὴ μόνον ὅταν δὲν ὑπάρχει πλέον αὐτενσυνείδητος προσπάθεια, ὅταν ὑπάρχῃ τὸ αὐθόρμητον. Ἐνας ἄνθρωπος θυμώδης πού καταβάλλει προσπάθεια γιὰ νὰ κατανικήσῃ αὐτὸ τὸ εὐερέθιστόν του, δὲν εἶναι ἐνάρετος. Εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς πάλης, ἡ δὲ ἀρετὴ εἶναι ἀρετὴ μόνον ὅταν δὲν εἶναι ἐνσυνείδητος». Ἀντίθετα, ἄλλοτε τὸ κρούσιμον τῶν ἐλαττωμάτων ἐθεωρεῖτο ἀρετὴ. Στὴν σημερινὴ τέχνη, ἡ ἀρετὴ αὐτὴ ἐκδηλώνεται μὲ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ πηγαίου κ' ἐκφράζεται αὐθόρμητα, εἰλικρινὰ κ' ἀπαλλαγμένο ἀπὸ ὀητορισμούς.

Φυσικὰ οἱ τάσεις αὐτὲς δὲν ἔχουν ἐπικρατήσει παντοῦ, δὲν ἔχουν γενικευθῆ καὶ τὸ σύνολο δὲν μπόρεσε νὰ τις καλοχωνέψῃ. Κατὰ συνέπεια ὁ Κρισναμούρτι, ἀπηχόντας τίς τάσεις αὐτὲς πού δὲν ἀντιπροσωπεύουν τὸ σύνολο, μὰ λίγες ἄμορφες ἀκόμα σκέψεις, πού βρῶνται διαύχτες σὲ ὀρισμένα πνεύματα, γίνεται ὁ ἀπόστολος μιᾶς ἀλήθειας πού ἄρχισε νὰ χαράζεται στὸν σημερινὸν ὀρίζοντα.

ΝΑΥΣΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

ΤΡΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΟΝ "ΕΩΣΦΟΡΟ, ΤΟ ΑΣΤΡΟ,"

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἦρτε γυναίκα ἀπ' τὰ βουνά, σκιρτώντας
 Σὰν ἀλαφίνα, σειώντας τὰ μαλλιά της
 Σὰ νέο λιοντάρι, καὶ στὴν ἀγκαλιά της,
 Σὰ μὲ ψηλὸ κρατώντας τὴ ζωνάρι
 Σὲ μυστικὸ κανίσκι τὴν καρδιά της,

Ἦρτε γυναίκα, π' οὔχε στὴν ποδιά της
 Σὰν τὸ μαυροαἷματο λαγὸ, ποῦ τρέμει
 Κι' ἀπ' ὄνα φύλλο, τὴν ἀποθυμιά της,

Κ' ἦρτε σὲ μὲ ὀλοῖσα, σὰν οἱ ἀνέμοι,
 Στὸ μοναχὸ τὸ δέντρο, ποῦ βιγλίζει
 Τεράστιο σὲ κορφή, καὶ συνορίζει
 Τὰ σύμπαντα, καὶ ζάφνου βοῆ νὰ γέμει
 Προφητικὴ τὸν οὐρανὸν ἀρχίζει,

Κ' ἦρτε καὶ μ' ἠῦρε, ὡς ὅταν πλημμυρίζει
 Ποτάμι στὴν ὀχτιά του, τὸ πλατάμι
 Τὸ δυνατὸ καὶ γύρα του ἀφρισμένο
 Μετράει τὴ δύναμή του καὶ τὸ κάνει
 Νὰ σαλεύει ἀπ' τὴ ρίζα εὐτυχισμένο,

Ἦρτε ἡ γυναίκα ποῦ προσδόκαα τώρα —
 Κι' ἀνήξερα—καιρὸ, κρυφά, μονάχος,
 Στὴν κορυφή τοῦ πόθου μου ὡσὰ βράχος,
 Κ' ἦρτε γιὰ πάντα, κ' ἦρτε σὰν ἡ μόρα...

* *

Κι' ἀπὸ τὰ σπλάχνα ὡς μέσα ποτισμένα,
 Κι' ἀπ' τὴν καρδιά μὲ μιάς π' ἀνοίχτηκε ὅλη
 Σὰν κόκκινο δεφτέρι, κι' ἀπ' τὰ φρένα
 Τ' ἀντρίκια ποῦ τὸ μέγα δροσοβόλι
 Βαθιά τους χύθη, ζάφνου, κοσμοφλόγος
 Στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου ἀπολυτρώθη
 Ἄπ' τὰ δεσμά του, ὁ Θεῖος ἀντρίκιος Λόγος.

Κι' ὡς ὅταν μὲς στὸ πλοῖο μὲ μιάς ὠρτάθη
 Ὁ Διόνυσος, ἀπ' τ' ἄνομα τὰ χέρια
 Τῶν Τυρρηνῶν κι' ὀλάκερος ὑψώθη
 Μὴ βρυχηθῆ μὲ π' ἀκούστηκε ὡς τ' ἀστέρια,
 Ὅμοια καὶ μὲ ἡ καρδιά μου σὰν ἐλύθη
 Στοῦ πόθου τῆς τὸν ἀνεμον ἀκέρια,
 Ἄναβακχεύτη κι' ἄμετρα ἐβρυχήθη.
 Μὰ πρὸς αὐτὴν ἐσήκωσα τὰ χέρια

Βουβός, τί μὲ τὸ βλέμμα μου ντυμένη,
 Μπροστά μου σὲ σιγὴ ὑψωνόνταν πλέρια.

Κι' ἀπ' τὸ λαμπρὸ τῆς μέτωπο, ὅπου ὅλα
 τὸ στέφαν τὰ μαλλιά τὰ φεγγοβόλα,
 Ἄπ' τὰ πλατιά δοξαρωτά τῆς χεῖλια
 Ποῦ ὡς βυσσινιά τῆς ἀναβαν κοχύλια
 Κι' ὡς μέσα ἀπὸ τὸ φλόγινο χιτῶνα
 Π' ἄκουα κρυφὴ πηγὴ τὸ νέο τῆς γόνα,

Γιὰ μένα εὐώδαγε ὅλη, ὡς ὅταν δύνει
 Σὲ μέγα κάμπο ὁ ἥλιος, κι' ἀπ' τὰ σπλάχνα,
 Ἄκέρια ἡ γῆ μπροστά του, δίχως ἄχνα,
 Τὴν εὐωδιά της καίει καὶ παραδίνει.

* *

Ἄλλ' ὡς μίαν ὥρα ἐκόπασεν ἡ μοῖρα
 Ἡ προαιώνια μέσα μας καὶ δέχτη
 Τὸν ἴδιο μας ἑαυτό, σὰ σὲ καθρέφτη,
 Τοῦ πόθου μας ἡ ἀθάνατη πλημμύρα,

Ἄλλ' ὡς μίαν ὥρα ἐκόπασεν ἡ δίνη
 Ἡ ἀνείπωτη καὶ μέσα μας καὶ γύρα,
 Κ' ἐκλείσει πιά ζοπίσω μας ἡ θύρα
 Τοῦ κόσμου καὶ μ' ἐκύττα, ὡς ἡ σελήνη
 Ἡ ὀλόγιση τὸν ἥλιο σ' ἓνα δεῖλι
 Τοῦ Αὐγούστου, ζάφνου σάλεψεν ἡ λύρα
 Τοῦ νοῦ μου ἀργά, σαλέψανε τὰ χεῖλη,
 Κι' ἄρχισα: «Ἄνθος τοῦ ἀνδρισμοῦ μου, Ἄλκμηνη,
 Ἄπ' τῆς ζωῆς τὰ μάταια καὶ τὰ στεῖρα,
 Τί πιά γιὰ τίς καρδιές μας ἔχει μείνει;
 Τί εἶταν πυρρὸ τὸ σίδηρο καὶ ἡ σφύρα
 Τοῦ Θεοῦ βαθιά μας ἔπεσε ὡς σ' ἀμῶνι,
 Βαριά ὡς ποτὲ στὴ γῆ κι' ἀπὸ τὴ μοῖρα
 Πιὸ δυνατὴ. Κι' ὦ κύττα, εἴμαστε μόνον
 Στὸν κόσμον, ὡς οἱ πρωτόπλαστοι, μὰ μέσα
 Στὸν παράδεισο, π' οὔνε δουλεμμένος
 Μὲ τοῦ ἴδιου μου τοῦ πόθου τὴν ἀνέσα,
 Στὸν παράδεισο π' οὔνε λυτρωμένος
 Ἄπ' τὸ ἴδιο τὸ πρωτόγονο τὸ μένος
 Τῆς καρδιάς μου· κι' ὦ, κύτταξε, τὸ ἀστέρι
 Τοῦ Ἐωσφόρου πῶς λάμπει πιά, στὰ βάθη
 Τῆς ἀβύσσου ὀλοκάθαρο, κ' ἡ σπάθη
 Τοῦ ἀρχάγγελου, πῶς μοῦ εἶνε πιά στὸ χέρι,
 Νὰ διαφεντεύω ἀντίκρου τῆς τὸ γένος
 Τὸ δεῖλαιο τῶν ἀνθρώπων, σὰ λιοντάρι,
 Μὲ μόνο τὸν καημὸ μου γιὰ κοντάρι
 Μὲ μόνα τῆς λαχτάρας μου τὰ θάρρη,
 Καὶ τὸ τρανὸ χαμόγελο ντυμένος.»

Ἔλεα· καὶ κείνη, σὰν ὀλόγουρά της
 Σὲ ἀδιάκοπη μουρμούρα νὰ κυλοῦσε
 Τὸ προαιώνιο ρέμμα του ὁ Εὐφράτης,
 Μὲ κύτταζε στηλὰ καὶ δὲν μιλοῦσε.
 Ἄλλὰ σιγά, γλυκά, στὰ βλέφαρά της
 Τοῦ πόθου ἢ δρόσος ὡς ἐξεχειλοῦσε,
 Τὰ χεῖλη εἶχεν ἀφήκει στὴ χαρὰ της
 Μισάνοιχτα, καὶ ἀχνὰ χαμογελοῦσε.
 Καὶ ἀλάκερη ἡ ψυχὴ της, ἀπλωμένη
 Σὰν πέλαγο τὸ μέγα καλοκαίρι
 Ποῦ ἀκύμαντον ὁ ἥλιος τὸ δαμάζει
 — Καὶ σ' ὅλα γύρω καίει τὸ μεσημέρι —
 Ζεστόν ὡς μὲ τὸ σπλάχνο του, ὠριμάζει
 Βαθιά του τὸ κοράλλι, ἔτσι δοσμένη
 Σ' ὅσα τῆς εἶπα, ἀργότατα πλασμένα,
 Καὶ σ' ὄμοιο βάθος, θεῖα λησιμονημένη,
 Τὸ λόγο της ὠριμάζε γιὰ μένα.
 Καὶ νά· σὰν ἡ ψυχὴ, τὸ μῦρο, τὸ αἶμα,
 Γιὰ μιὰ στιγμή νὰ σμιζαν καὶ τὰ τρία
 Σὲ σιγανὸ κι' ἀβόητο ἓνα ρέμμα,
 Τὰ χεῖλη της ψιθύρισαν: «λατρεία» ...

Μὰ πάλι ἡ ὠρια λέξι ἐγίνε Μῦθος,
 Κι' ὁ Μῦθος Θεὸς ἐγύρισε βαθιά της
 Κι' ὡς κύμα τῆς ἐσήκωσε τὸ στήθος.

Καὶ ζαφνικά, ὡς στὸ πέλαο πέρνει ὁ μπάτης,
 Ἦ πῶς μὲ μιὰ, σαλεύουνε τὰ φύλλα
 Τῆς λεύκας μ' ἓνα ἀνάσασμα, μπροστὰ της
 Ὅσα εἶχε στὴν καρδιά της, πρὸς τὰ χεῖλα
 Ὁρμήσανε γαλήνια κ' ἡ θωριά της
 Φλογίστηκε, ὡς στὸν τρίποδα ἢ Σιβύλλα.

*
*
*

«Ἄγγελε, γλύκα τοῦ εἶναι μου, ἀποκρίθη,
 Ἄν εἶταν μόνο σήμερα ἡ καρδιά μου
 Νὰ πεῖ γιὰ σένα, πὲς της πῶς ἐκρίθη.
 Ἄλλ' ἀκουσε, πῶς σ' ἤξερα βαθιά μου,
 Πρὶν σὲ γνωρίσω· εἶμουν παιδούλα ἀκόμη,
 Κ' εἶμουν στὰ ξένα, σὰ σὲ παραμῦθι,
 Στὴ χώρα τὴν τετράγωνη, στὴ Ρώμη.

Καὶ μιὰν ἡμέρα, μόνη μου, χειμῶνα,
 Τοῦ δειλινοῦ ἐνῶ γύριζα τὴν ὠρα
 Στὸ σπίτι μου, μπροστὰ ἀπὸ τὸν πυλῶνα
 Τ' Ἄη-Πέτρου, ξάφνου ξέσπασε μιὰ μπόρα·
 Καὶ τότε ἐγὼ, πρώτη φοράν ἐμπήκα
 Στὸ ναὸ νὰ φυλαχτῶ καὶ στὴ ματιά μου

Π' ἀκόμα ἐκύττα τὴ βροχὴν, ἐβρῆκα
 Τοῦ ναοῦ τὸ μέγα θόλο ὀλόγουρά μου.
 Καὶ μονομιά, βαθιά μου, ὡς ν' ἀναφλέγη
 Ὅλ' ἡ μικρὴ καρδιά, μιὰ εὐγνωμοσύνη
 Μὲ πήρε γιὰ τὴν ἄξαφνη τὴ στέγη·
 Καὶ γύρα, τοῦ ναοῦ ἡ μεγαλωσύνη
 Μὲ τύλιξεν ἀπέραντα ὡς μητέρα,
 (Τ' εἶμουν μακρὰ ἀπὸ μάνα καὶ πατέρα),
 Καὶ μοῦ φάνη σὲ βράχο, ἡ καλωσύνη
 Στημένη, ἀπ' τὴ βροχὴ κι' ἀπ' τὸν ἀγέρα
 Πῶς μ' ἐπερνε γλυκά στὰ γόνατά της.
 Κι' ὀλάκερ' ἡ ψυχὴ μου, ὡς περιστέρα
 Νοσταλγικὰ φτερούγιζε μπροστὰ της
 Καὶ μὲ ποιά λόγια δὲν τὸ ξέρω ἀκόμα,
 (Τὶ ἄλλη θρησκεία δὲν ἤξερα ἀπ' τὴ γλύκα
 Τῆς μάνας μου) μὲ λόγια ποῦ στὸ στόμα
 Δὲ φτάσαν, τέτια δέηση λέω πῶς βρῆκα:

«Ἐξω ἡ βροχὴ κι' ὁ ναὸς εἶν' ἔρμος μέσα·
 Κι' ὅμως μπορεῖ νὰ τὸν γεμίσει ἀκέρια
 Τῆς μικρῆς τῆς καρδοῦλας μου ἡ ἀνέσα·
 Μὰ ποῦ εἶσαι σύ, ποῦ μοῦ κρατᾶς στὰ χέρια
 Τὸ νοῦ μου, ποῦ εἶς' ἐσὺ ποῦ σὲ λατρεύω,
 Κ' εἶσαι σιμά μου, κ' εἶσαι μὲς στ' ἀστέρια,
 Ποῦ τραγουδᾷ γιὰ Σένα καὶ χορεύω
 Τὶς ὥρες τῆς χαρᾶς μου, ποῦ γιὰ Σένα
 Δίχως νὰ ξέρω, ξάφνου δακρυσμένα
 Τὰ βλέφαρά μου νιώθω, ὡς Σὲ γυρεύω;
 Ποῦ εἶσαι καλὲ μου, ποῦ εἶσαι; Θ' ἄρτει ἡ ὠρα,
 Ποῦ θὰ νὰ ἰδῶ ἀνάμεσα ἀπ' τὴ μπόρα,
 Ἦ στὴ γαλήνη μέσα, τὴ μορφὴ Σου;
 Θὰ κατεβεῖς γιὰ μένα ἀπ' τὴν κορφή Σου
 Ποτέ; Καὶ νά, μοῦ φαίνεται σὰν τώρα,
 Εἶδα Θεὸ τὸν ἄντρα, νὰ γεμίζει
 Τὴ φύση καὶ τὸ ναὸ κι' ὡς ἄσπεριδα
 Σπαθιοῦ, μὲ ὄρμη τὰ φρένα νὰ μοῦ σκίξει·
 Καὶ μοῦ φάνηκεν ἄξαφνα πῶς Σὲ εἶδα.»

*
*
*

Καὶ τότε ἐγὼ τῆς εἶπα: «ὦ Τιτανίδα,
 Ὁ ναὸς κ' ἡ φύση εἶνε μονάχα δῶρα
 Τοῦ ἀνθρώπου π' οὐχε κάποτε γι' ἀσπίδα,
 (Πρὶν μαζευτεῖ τ' ἀνθρώπινον ἀσκέρι
 Νὰ σκεπαστεῖ μὲ τὴ θαμπὴν ἐλπίδα),
 Τοῦ πόθου του τὴ φλόγα τὴ Θεοφόρα,
 Τοῦ Ἐωσφόρου τ' ἀνίκητον ἀστέρι.»

Ἐδῶ τελειώνει τὸ πρῶτο τραγοῦδι.

Ἀπρίλιος 1926.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

6 ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΤΑΡΑΓΜΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

«... Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν
ἐν τῇ κολυμπήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ
ὔδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν τα-
ραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγίης ἐγένετο, φθῆ-
ποτε κατείχετο νοσήματι.»
(Κατὰ Ἰωάννην. Ε'. 3-4). *

Σάπιο νερὸ στὴ μέση, μὲς στὴ στέρνα,
καὶ γύρω κοίτονται σὰ σαπισμένοι
σακατεμένοι κι' ἄρρωστοι ἀφισμένοι...

— «Κοίτα καὶ πέρνα!» —

Κι' ἀργὰ κι' ὀκνὰ
σέρνουν τὰ βήματα
γύρω οἱ γερόντοι
— βλαστήμα τα! —

— «Γκουάρντα ἔ πάσσα!» —

Δὲ θέλω! Τὸ βουρκάδι αὐτὸ μου πνίγει τὴν ἀνάσα.
Δὲν ὑπομένω:
Φρένο!

Μ' ὀρμὴ πετιέμαι φουρτουλιστά,
σπαρταριστὰ
καὶ κατεβαίνω.
Μὲ τὰ φτερούγια μου χτυπιέμαι
στὸ νερὸ μπαίνω.
Κι' ἀργὰ κι' ὀκνὰ
τώρα κοιτᾶνε
κι' ἀνακλαδίζονται,
σὰ νὰ ζυπνᾶνε.

Τὸ τάραγμα τοῦ ὀκνοῦ νεροῦ νέα σπόρια ξεπετάει,
ζυπνᾶει μιὰ γόνιμην ὀρμὴ στὶς στειρεμένες μῆτρες,
ὅπως τοῦ χέρσου χωραφιοῦ τὸ σκάλισμα βοηθάει
νὰ πεταχτοῦν ἀπὸ τῆ γῆς χλωρὲς καινούργιες φύτες.

Κι' ὄλο χτυπάω σὰ σπαρταρῶ
τῆς κολυμπήθρας τὸ νερό,
ποῦ παύει νὰ σαπίζη.
Μ' ἓνα ἀνακάτεμα γοργὸ
σπιθολαμπίζει.
Κ' ἔγινε πιά θαματουργό!
Κ' οἱ ἄρρωστοι τώρα
τρίβουν τὰ μάτια,
τὰ πόδια σκάνουνε.
Σιμώνουνε...

Τὸ βῆμα τους ἀργὰ κι' ὀκνὰ τὸ σέρνουνε στὶς πλάκες.
Μὲ πονηριὰν ἀγγίζουνε τὴν κολυμπήθρα. Νάτοι
τώρα περσότεροι! Κουλοῖ, κουφοῖ, στραβοῖ καὶ βλάκες
στὴν κολυμπήθρα πέφτουνε. Σὲ λίγο εἶναι γιομάτη!

Μένουν ἀκόμα
τ' ἀργὰ κι' ὀκνὰ
τὰ γεροντάκια
δισταχτικά...

Πανώρια γύρω θάματα, γιαιτριά γιομίζει ὁ ἀγέρας
καὶ πέφτουν ὄλοι στὸ νερὸ μὲ πίστη ὀλογομάτοι
ζητώντας κάτι:
Γιαιτριά καὶ Φῶς.

Μένει στὸ τέλος
μιὰ ὀκνή παρέα,
(πλάσματα σάπια καὶ γηραλέα·
οἱ πιὸ χαμένοι).
Γιὰ κείνους μάλιστα:
«γκουάρντα ἔ πάσσα!»...

Χαλάντρι. Ἀπριλῆς 1930.

ΣΤΟ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

«Ὅριστε κύριε· μιὰ θέση δεξιά».

Μπήκα μὲς τ' αὐτοκίνητο λεωφορεῖο.
Βρέθηκα καθιστὸς σὲ μιὰ μεριά —
Τιφτίφ-τιφτίφ.

! Πῶς γίνηκε κ' εἶχα καθίση πλάϊ
σ' ἓνα παλιό μου γνώριμο! Κι' — ὦχ! — πάει,
δὲν τὸν χαιρέτησα. Ἀργὰ 'ναι πιά...
Θᾶτανε ἡ νέα γνωριμία φασαρία...
Μὰ πιὸ πολὺ μὲ μούδιασε καὶ κείνος.
! Τάχα νὰ μὴ μὲ γνώρισε; Γιὰ μοῦκανε τὴν πάπια; —
Τιφτίφ-τιφτίφ.

Χωρὶς ἄλλο αὐτὸς εἶναι. Πόσα χρόνια!
Τὸν ἄλλαξ' ὁ καιρὸς.
Γιὰ κοίτα τί μαλλιά:
γίνηκε πιά ψαρός... —
... Παίζαμε τότες στὴν ἀκρογιαλιὰ
μαζὶ μὲ τὴν ξανθιά ἀδερφοῦλα του. Τὴν ἀγαποῦσα
καὶ πίστευαν κι' αὐτὴ κι' αὐτὸς πῶς θὰ τὴν ἔπερνα —
Τιφτίφ-τιφτίφ.

! Γιατὶ ἤμουν ψεύτης καὶ κακός,

άνεμόμυλος σωστός;
 Ήτανε τί καλή, απαλή, γλυκειά!...
 Παιδούλα ακόμα την παντρέψαν μ' ένα
 μεγαλέμπορα. Πέθανε στη γέννα...
 Τί ξεχασμένα αναστημένα ζούν θλιμμένα!—
 Μά πόσα χρόνια νάναι περασμένα;—
 Τιφτίφ-τιφτίφ.

Γκίξει το μπουτι μου στο μπουτι του. Το νιώθω
 ζεστό. Κι' όμως σά νάμαστε μακριά χιλιάδες μίλια!—
 Τιφτίφ-τιφτίφ.

Πολύ καλά με γνώρισε, μά μούκανε την πάπια.
 Ταράχτηκε για μιὰ στιγμή,
 μά πάλε
 ήρέμησε και προς την άλλη τή μεριά
 κοίταε το τζάμι καρφωτά.
 Κ' έπειτα πλιά
 φόρεσε με ήσυχία τὰ σκοῦρα του γιαλιά —
 Τιφτίφ-τιφτίφ...

Χαλάντρι. 1928.

COLOURED MEN

Στή φάρμα μου που απόχτησα στον τόπο των Καφούρων,
 πώς τρέχουν τὰ καμηλοπούλια σατισμένα!
 Και κρύβουν τὰ κεφάλια τους στον άμμο στις γωνίες!
 Όμοια άπορίες πηλαλάνε κι' άγωνίες
 μέσα στη σκέψη μου: ρωτήματα κρυμμένα

Στή φάρμα αυτή που γίνηκε
 δική μου με άδικίες και με ιδρώτες —
 ξέχασ' τα, κουρασμένο μου μυαλό —
 νά ποῦχω ώστόσο σήμερα καμπόσους κολοράτους:
 μαύρους και μπρούτζινους και κίτρινους τουρλου-τουρλου:
 Καφούρους, μά κ' Ίντιάνους και Ζουλού.

Αυτοί φροντίζουν ταχτικά για τὰ καμηλοπούλια,
 νάν τα ταΐζουν, για τ' αυγά, για το φτερό —
 το φτερό που από δαῦτο καρτερῶ
 μεγάλο κέρδος. Το μπαρκάρω για Όλλαντία.
 Μά, σαν εῦρω, προτιμάω την Άγγλία.—

Γι' άκου πώς τρέχουν τὰ κουτὰ καμηλοπούλια!
 Τρεχάματα φουρτουλιστὰ απόζ' άπ' το ζυλόσπιτο
 και μες σ' αυτό, νά, οι σκέψες μου, νά, οι σκέψες
 χορεύουν σαν Ίντιάνοι άφιονισμένοι!

Τώρα που κάπως ζάπλωσεν ο νοῦς μου αναπαμένος
 θυμήσου, άμοιρε έαυτέ, πώς ήσουν γινομένος...

Τί ματσουκιές εφάγατε, άμοιροι κολοράτοι,
 άλύπητα στην πλάτη!

Όθυμάσαι όταν κάποτες ένας δυστυχισμένος
 μου χάλασε στο φκιάσιμο το κέικ
 και τοῦβαλα μ' όρμη το κατσαρόλι
 σαν κράνος στο κεφάλι του σφιχτά;
 Σφηνώθηκε, δέν έβγαине πιά, κι' όλοι
 ξαγριώθηκαν με κείνους μου τους τρόπους.
 Λίγο και θάχα ντράβαλα...
 Έ, κάπως τότες τους έσκέφτηκα γι' ανθρώπους.

Πρόστυχα ζώδευα στη ράχη τους τη δύναμη.
 Και κείνοι με μικρό μυαλό κι' αδύναμοι
 δεχόντουσαν τὰ πάντα. Μά έμάς τάχα
 πιο ανθρώπους μάς θεωρείς, έαυτέ μου χάχα;

Κ' ενώ οι κολοράτοι μου τὰ ζωντανά μου ζεύουν,
 τ' αυγά μου μου μαζεύουν
 δουλεύουν σαν τὰ ζῶα, σὰ μηχανήματα,
 μου κάνουν άγγαρίες κι' όλα μου τὰ θελήματα,—
 φοβάμ' οι άνθρωποι οι σωστοι οι άρετες γιομάτοι
 μην είν' οι κολοράτοι.
 Κ' έμεις; Όλο κακίες κι' όλο έγκλήματα!

Χαλάντρι. Νοέμβρης 1929.

ΠΡΕΒΕΖΑ

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ)

Φῶς και χαρά χεροπιασμένα πάνε,
 σὰ στο γιαλό σπιτάκια από σεντέφι
 μιὰ δύση άσπροροδάτη χαιρετάνε
 κ' ή πολιτεία κοκέτικα μάς γνέφει.

Κι' άπάνου από μι' άθόρυβη κι' όλο ίσια
 ζήση, πηδάνε χαρωπά και βγαίνου
 φοινικίες, μιναρέδες, κυπαρίσια
 και τή μονοτονία σοφά γλυκαίνου.

Κι' όταν χαζεύουμε μες στα δρομάκια,
 και στο γιαλό τραβάμε ναργιλέδες,
 κ' έπειτα στη Βρυσούλα τραγουδάκια
 γρουκάμε κοριτσιώνε κι' άμανέδες,

κι' όταν μες στον άπέραντο έλαιώνα
 σε κορμιά δράκου ή φύση γαληνεύει,
 κι' όταν ποκάτου ή θάλασσα σ' άγώνα
 βρίσκεται, μιὰ χαρά μάς συντροφεύει.

Γιατί νάν τους μισούμε τους ανθρώπους

πούναι καλοί και βολετοί, ούτε κλέβουν,
κ' έχουν άπλους, χαρούμενους τους τρόπους;
Κι' οί κάργες τήν ψυχή γιατί στενεύουν;

Στή χαρωπή από μέσα πολιτεία,
πού απόζω της φαντάζει σεντεφένια,
θά σέ καλοῦσα νάρτης με ήρεμία
τώρα, Ποιητή, πού σουλειαψε κάθε έννια.

Θ' αντίκρυζες στην ίδια περιοχή
γλυκά τὰ ὅσα είδες τόσο πικραμένα.
Μά ή στενοχώρημένη σου ψυχή
γιαλιά φορούσε τότες καπνισμένα.

Χαλάντρι. Σεπτέμβρης 1930.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΝΤΙΠΟΔΕΣ

Στό χτήμα του τόν εὔρηκα στη Νέα Ζηλαντία
και για ὅλα «ὀλ-ράϊτ» λάμποντας μόλεγε από χαρά.
Ξεχειλίζαν τὰ μάτια του από τήν εὐτυχία
κ' είχε στερλίνα με ούρά.

Μόδειζε και τὰ ζωντανά και τὸ ὑποστατικό του
ὡς τή στερνή γωνία.
Μοῦ μίλησε για μπίζινες, για τὸ προσωπικό του
κι' ἀκόμα για τή μπούρσα (τή μόνη του ἀγωνία).

Μιλούσαμεν Ἰγγλέζικα, χωρίς καμιά φροντίδα
πῶς ἤρταμε και πούθενε για νὰ βρεθοῦμε κει.
Μά ξαφνικά μου πέταξε μιὰ φράση Ἑλληνική:
«Θά θυμηθοῦμε, φίλε μου, τὸ βράδι τήν Πατρίδα,
τὸ βράδι πού στό σπίτι μου μαζί μου θά δειπνήσης».

Σάν ἔμπαινα μιὰ ἀτμόσφαιρα ζεστόγλυκη με κλειοῦσε
κι' ἀνοίγανε τῆς μύτης μου παμπάλαιες ἀναμνήσεις...
Σκόρδο! Σωστά, ναί, αὐτὸ μοσκοβολοῦσε!

Σάν τὸ τριαντάφυλλο ἀνοιζαν τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου
για νὰ δεχτοῦν μιὰ γνώριμη κι' ὠρια πεταλουδούλα,
τήν ὠρα πού καθόμαστε στό γλέντι. Κ' είχε ἀπ' οὔλα.
Και τὸ φαρμάκι θάσβυνε τῆς μαύρης ζενιτιάς μου!...

Κ' ἤρτε τὸ νοστιμότατο κρέας τοῦ καγκουρό,
μεζέδες ἄλλοι ἓνα σωρό,
μὰ ἤρτε και μιὰν ἀπλάδα
λιγουρευτή και καλοδουλεμένη ἀλιάδα.
Και σὰ στὰ χεῖλια μου ἀγγιζεν ή πρώτη της μπουκιά,

μου ξεφανέρωσε μενιά
οὔλη τήν Κεφαλλονιά!
Ἄργοστόλι και Ληξοῦρι
και τούς μύλους τοῦ Μουσοῦρη!
Κ' ἔλαμψε τ' ἀκροθαλάσσι
τὸ λιμάνι κι' ὡς τή Λάση!
«Κ' ἔπῃρα τήν κιτάρα μου τή γιόμισα κορδέλες
και στὰ καντούνια περβατῶ για τσ' ὁμορφες κοπέλλες».

Χαλάντρι. Ὀκτώβρης 1930.

ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ ΣΤΟ ΤΡΕΝΟ

Μονάχος μες στό τρένο ξεχασμένος
σ' ἓν' ἀδειανὸ διαμέρισμα τῶν ὅ
σέ πλήξη κ' ἔγνιες μαῦρες βουτημένος
δέν είχα διάθεση νὰ βγάλω οὔτε μιὰ λέξη.
Μά μες στην ἀνεργη τή χασομέρια,
μπήκε κι' αὐτή μιὰ θέση νὰ διαλέξῃ.
(Στή Φλώρινα νὰ μπήκε για στή Βέροια;)
Ἦτανε δροσερή, μὰ μι' ἀγωνία
ἔπνιγε τὸ κορμί, τὰ λιγνὰ χέρια!

Σιωπούσαμε. Στὰ νεῦρα τρικυμία
τήν ἐκεντοῦσε. Ζήταε νὰ μιλήση
για νάβγη ἀπὸ μιὰ πόρα σέ ήρεμία.
Τῆς ἔδωσα τὸ θάρρος νὰ συστήση
τόν ἑαυτὸ της. Τῆ λέγανε Λιλῆ.
Χαίρω πολὺ... Μὰ ποιά είναι ἄς μὴν ζηγήση...
(Κάποιο στρατιώτην είδα νὰ μιλή
μαζί της πρὶν και νὰν τῆς μουρμουρίζῃ:
«μαντὰμ—πανσιὸν—τ' ἄλλα κορίτσια - ἓνα φίλι»—
και πιὸ πολλὰ ν' ἀκούσω δέν ἀζίζι).
Δέν ἔδειξα πῶς ξέρω. Κ' ή Λιλῆ
ἀρχίνησε ψευτιές νὰ με γιομίζῃ...

Μά ξάφνου στάθη σιωπηλή.
Και γὰ τῆς είπα: Ἦσ'τα Λιλῆ
τὰ ὅσ' ἀφισες κι' ὅσα θὰ βρῆς
σάν ἀπ' τὸ τρένο θε νὰ βγῆς.
Μπορεῖς νὰ κόψῃς τήν κλωστή
νὰ μείνης ἀγνωστη γνωστή...

Γέλασε ξαφνιασμένη,
συνῆρτε ήσυχασμένη
κι' ἀρχίνησε ή γλωσσούλα της νὰ λέη ὅ,τι ἀγαποῦσε,
για τις δροσιές, για τὰ νερά, για δέντρα, για καλάμια
και τόν καλὸ πατέρα της θυμήθηκε—νὰ ζοῦσε;—
πού πήγαιναν στις ἐξοχές μαζί και στὰ ποτάμια,

καὶ πῶς ἐπαραπάτησε κάποτες κυνηγόντας
πεταλουδίτσες κ' ἔπεσε μέσα στὸ ποταμάκι
καὶ πῶς ὁ νιὸς τῆ γλύτωσεν ἱππότης κολυμπόντας
καὶ στὸ σχολεῖο πῶς ἦτανε σκληθροὶ καὶ διαβολάκι...

Μιλοῦσε σὰν τ' ἀθῶα παιδιὰ
χωρὶς νὰ βάζῃ φρένο.
Εἶχε ξεχάσῃ ποῖα ἦτανε σὰν πήδησε στὸ τρένο
καὶ κείνη ποῦτανε δὲν ἦταν πιά!

Τώρα ὅλη ἡ ζήση της λησμονημένη!
Τρεῖς ὥρες ἔζησε σὰ νάταν ἄλλη.
Τρεῖς ὥρες πάναγνες—μάνας ἀγκάλῃ! —
Τρεῖς ὥρες τρισευτυχισμένες!

Χαλάντρι. Νοέμβριος 1930.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΠΑΝΤΟΤΕ ΕΝΔΟΜΥΧΩΣ...

I

Σὰν κάποιο σύννεφον ἀπόψεν ἦρθε
συνειθισμένη ἐπίσκεψη νὰ κάμῃ
τὸ παρελθὸν ἐντός του.

Τ' ἀντίξοα καὶ οἱ ἀδυναμίες ὅλες,
καρτέρι ἐστήσανε καὶ κάνουν
μιὰ λιτανεῖα ἐμπρός του.

Ἄργα στὸ διάβα τους περνοῦνε
ὑπερηφάνειες, εὐαισθησίες, λάθη,
ἀγέρινο τὸ βίος του.

Σὰν τὸ μελίσι τονὲ ζώνουν
καὶ τὸν ζαλίζουν καὶ πάει νὰ σπάσῃ
σφιχτός ὁ κρόταφός του.

Καὶ σὰν γυρίζει τὸ βλέμμα γύρω,
τοὺς σαλτιμπάγκους νὰ περνοῦνε βλέπει,
θαμπώνοντας τὸ φῶς του.

Καὶ λέει: Τί τρομερὸ ποῦ εἶνε,
οἱ σαλτιμπάγκοι νὰ σὲ θεωροῦνε,
ὑποδεέστερό τους.

II

Τί ἀνοιχτόκαρδοι, τί ἀνθρωπάκηδες, «καλοὶ»,
κύριοι μὲ τὰ ὅλα τους, πολὺ εὐγενικοί.

Μιὰ νότα μόνο τοὺς ἔλειψε ἀπὸ τὴ ζωὴ,
λίγη εὐαισθησία κ' ἀκόμη πιὸ πολὺ, ἡ ντροπή.

Σοῦ λένε: Θάρρος! αὐτοὶ οἱ σαλτιμπάγκοι,
καὶ νάχης αἰσιοδοξία πιὸ πολὺ.
Χωρὶς νὰ ὑπολογίσουν πῶς τὸ πρῶτο σου
δυστύχημα, εἶνε ἡ ταπεινὴ τους ἡ ζωὴ.

1930

ΑΠ· ΜΠΑΛΛΗΣ

Η ΜΠΑΛΛΑΡΙΝΑ

Ἐγὼ εἶμαι ἡ χορεύτρια ἡ μοντέρνα,
ποῦ τὸ κορμί σὰν τόξο τὸ λιγῶ
καὶ μὲ κινήσεις πλάνες τὸ ριγῶ
πάνω ἀπ' τοῦ πάλκου τῆ φτιαχτῆ τῆ στέρνα.

Πέφτει ἡ ἠδονὴ ἀπὸ πάνω μου σταγόνες
κ' εἶν' ἡ σκιά μου κύκνος στὸ νερό,
ποῦ λάμπουν ὡς τὸ μαῦρο του βυθό,
οἱ τρεμοσάλευτοί μου ἄσπροι λαγῶνες.

Στὸ καρπαρὲ τῶν θεατῶν τὰ μάτια
ὕγρα τρεμοσφαλοῦν καί, τὰ χρυσᾶ
δόντια τους σφίγγει ὁ πόθος ποῦ λυσσᾶ,
καὶ τὸ κορμί μου σχίζει σὲ κομμάτια.

Μέσα ἀπ' ἀχνὰ ἀναδεῦω τουλουπάνια
κ' ὅ,τι ἔχω δείχνω ὄραιο καὶ ποθητό,
σ' αὐτοὺς, ποῦ περισσότερο πιστὸ
ζητοῦν ἀπ' τὰ γκαρσόνια καὶ σαμπάνια.

καὶ μόνο σὰν τελειώσω τὴ δουλειά μου
κ' ἔχω γλιστρήσει ἀπ' ὄλους, ποῦ τυφλοί,
μὲ κυνηγοῦν γιὰ ἓνα ἔστω φιλή
κ' ἐρμητικὰ κλειστῶ στὴν κάμαρά μου,

ζέψυχα τὰ μετᾶξια ποῦ ἓνας Κροῖσος
ἐπλήρωσε γιὰ μένα, σὰν γδυθῶ
στὸ πάτωμά της χάμω τὰ παιῶ
μάπέχθεια, μὲ εἰρωνία καὶ μὲ μῖσος.

Τὸ Μπούμπη μου, ἓνα ἀράπη κοῦκλο μαῦρο,
πέρνω μαζί μου πρὶν νὰ κοιμηθῶ
καὶ μιὰ στοργὴ ποῦ στὴ ζωὴ ποθα,
στὸ γύψινο κορμί του ζητῶ νάβρω.

Κι' ἀπλώνω τὰ κατάκοπά μου μέλη,

πού τότε πιά μου ανήκουν και, ιεροί
βλέπω νά με φυλάνε σαν φρουροί,
οί ἴσκιοι τῶν πραγμάτων γύρω, ἀγγέλοι.

Σῆρος 1930.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΕΝΟΣ ΔΙΑΒΑΤΗ

Εἶμαι ἓνας διαβάτης
—μὴ ρωτᾶτε ποῦ πηγαίνα—
μέσ' στὸ ἄγνωστο πλανιέμαι,
δίχως ἀδελφὸ κανένα!

Προσκυνητὴς καὶ πλάστης
καθὼς εἶμαι, φτιάχνω
τὸν μπρούτζινο θεό μου!
—Μὲ τὰ πέντε δάκτυλά μου βρίζω
τοὺς ἀνθρώπους τὶς πατρίδες:
ζεματάω καὶ σπαθίζω,
τοὺς κοργιούς καὶ τὶς ἀκρίδες!

Μέσ' στὶς ἐρημιές πλαγιάζω,
ὅπου δέντρα καὶ λιθάρια,
δροσερὰ νερὰ καθάρια.
Καταριέμαι τὸν καιρὸ μου,
καὶ τὸν πρῶτο δάσκαλό μου.
Καταριέμαι τὴ γεννιά μου,
τὴ σαχλή τὴ γειτονιά μου.

Τὴ μέρα χαίρουμαι μὲ τὰ πουλιά,
τὴ νύχτα ξαγρυπνάω—
κί ἂν κανένας μ' ἀνταμώσει,
διόλου δὲν τὸν λογαριάζω.

Καὶ τρεμίζοντας ψηλὰ τὸ ἄστρο,
τὴν ἀχτίδα τοῦ μου στέλνει
—μὰ κ' ἐγὼ τὸ φίλημά μου!

Τὴν ἀνοιξη—ἐρωτικὲς φωνές—
καὶ τὸ φθινόπωρο—θλιμμένα δάκρυα—
συνταράζουν τὸ κορμί μου.

Μὰ σὰ χυμίζει ἀπὸ τὰ σκουῖρα ἔλατα,
ὁ βουερός καὶ σίγουρος ἀγέρας,—
νιώθω μεσα μου φευγάτα
τὰ αἰνίγματά σου, Κόσμε!

Εἶμαι ἓνας διαβάτης,
ἔζησα χιλιάδες χρόνια!

Μέσ' στὸ ἄπειρο πού πάω,
μελετάω καὶ γκρεμίζω,
καὶ μὲ προσοχὴ μαζεύω,
στὸν ὁδοπορικὸ μου σάκκο
ὄχι τρίμματα καὶ τέτοια!

Μελετάω καὶ μαζεύω
μέσ' στὰ πέρατα πού πάω,
κάθε σχῆμα κάθε χρῶμα,
πού ὁ ἥλιος ὁ πατέρας
ἔζωγράφισε στὸ χῶμα!

Τί τὴ θέλω τὴν καρδιά σας;
Εἶνε πῆλινη καὶ μαύρη!
Ἐγὼ ζῶ γιὰ μίαν Ἀγάπη!
—καὶ μισῶ τὴ συντροφιά σας.

Εἶμαι ἓνας διαβάτης
κ' ἔζησα μακρὰ, μακρὰ σας!

Μὴ μοῦ πεῖτε τί πιστεύω!
Ἐγὼ ξέρω νὰ μαζεύω,
ὅ,τι ξέρω νὰ λατρεύω!

Ἐζησα χιλιάδες χρόνια,
σαν τὰ μυτερὰ κοτρόνια!

Μὲ τὰ χέρια τὰ δικά μου,
καταστρέφω τὴ σπορά μου!

Μὲ τὸν τρόπο τὸ δικό μου,
ζῶ κί ἐγὼ τὸ βάσανό μου!

Φέρνω βόλτες στὸν ἀγέρα,
κί ἀνεμίζω πέρα ὡς πέρα,
τὴ δικιά μου τὴν παντιέρα!

Ἄ! μισῶ τὴ συντροφιά σας,
κί ἀγαπῶ τὴ σύμφορά σας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

ΚΑΚΕΝΤΡΕΧΕΙΑ

Σ' ΕΝΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ 22 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠ' ΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙ.

Προτοῦ ἀκόμη σηκωθεῖ ἀπὸ τὸ κρεβ-
βάτι ἀκουγε κάτω ἀπὸ τὸ σεντόνι τὶς φω-
νές. Ἡ μεγάλη ἀδελφή φώναζε· οἱ ἄλλοι
ἤσυχία. Κάτι μισολόγια καὶ διαμαρτυρίες...

Ἐκεῖνης ὄλο καὶ δυνάμωνε:

—Νά, ἐδῶ τὸ εἶχα... ἐδῶ τόβαλα...
δὲν μπορεῖ κί ἄλλιῶς... κάποιος θὰ τὸ
πῆρε· τὰ πολλὰ πού ἔχομε ξέρεις... Δὲν
μπορεῖ κί ἄλλιῶς, ἐδῶ τόχα βάλλει κοντὰ
στὸ κατρεφτάκι... —Κ' ἦταν κατακόκινη
(ἀνύπαντρη), τὸ δεξί της φρυδι ἀνεβοκα-
τέβαινε καὶ μιὰ ἔκφραση, μιὰ ἔκφραση...

—Δὲν μπορεῖ κί ἄλλιῶς... εἶναι πιά
καὶ γουρσουζιά...

Ἡ μητέρα στοίφογύριζε στὴν κουζίνα
στὸ δωμάτιο πού εἶχε χαθεῖ τὸ τάλληρο
καὶ δὲν ὑπῆρχε πιά... Ὑστερα πάλε στὴν
κουζίνα· στὸν νεροχῆτη.

—Μά... ποῦ νὰ πάει... ξέρω κ' ἐγὼ—
ψιθύριζε, μὲ τὸ μάτι τσιμπλιασμένο καὶ
τεντώνοντας τὸ δέρμα τοῦ προσώπου της
μὲ τὴν ἀπαλάμη, ἀσυναίσθητα.

—Ἡ Δημὸς πιά... δὲν πιστεύω, μικρὸς
ναί, μὲ τώρα κοτζάμ παιδί καὶ μὲ τὰ μα-
κρὰ—καὶ κύτταξι ἡ μητέρα πρὸς τὸ μέ-
ρος τοῦ καεββατιοῦ.

Ἐκεῖνος τεντωνόταν κ' ἔτριβε τὰ μάτια
τοῦ τεντωνόταν.

Ὑστερα, σηκώθηκε μὲ τὰ μάτια ξεκο-
μένα γιὰ νὰ πλυθεῖ.

Τὸ μικρὸ ἔκλαιγε κ' ἠθελε νὰ φάει κα-
θισμένο στὴν ψιλὴ καρέγλα· πολεμοῦσε
καὶ νὰ χώσει τὸ χεράκι του στὴν τρυπίτσα
πού εἶταν στὴ μύτη τοῦ λουστρινιοῦ του,
κ' ἔκλαιγε, ἔκλαιγε—ἔτσι τραβηχτά, νευ-
ριαστά, καὶ ὁ γιαιτὸς εἶχε πει πὼς πρέπει
νὰ τὸ περιποιῶνται, γιὰτὶ εἶχε ἔξογκωθεῖ
κάποια ἀδένα στὰ δεξιά τοῦ λαιμοῦ του.
Ἐπρεπε τώρα νὰ τὸ πηγαίνουν στὸν κῆπο,
ἀγέρα· καθαρὸ ἀγέρα...

Ἡ μικρότερη ἀδελφή, μαυροφορεμένη,
τὸ χᾶιδεσε γιὰ νὰ μερῶσει.

—Νά... νά, μπέμπαιε ντάχιολί—ντά-
χιολί... νά... νά... τούπαιζε μὲ τὸ χέ-
ρι της κ' ἔξοδα-ἔξοδα πού θὰ χρειάζονταν...
Ἄς τα.

Ἡ μεγάλη ἀδελφή, ἀνύπαντρη, στοίφο-
γύριζε στὸ δωμάτιο πού εἶχε χαθεῖ τὸ
τάλληρο καὶ μουρμουρίζε· ἔκανε καὶ πὼς
ψάχνει.

—Ποῦ νὰ πάει; χέρι σαν δὲν πιάσει,
τόπος δὲν ἀδειάζει... Ποῦ νὰ πάει; Ποῦ
νὰ πάει; Ὁ διάβολος;—

Ὁ Δημὸς κάθησε στὴν καρέγλα περιμέ-
νοντας τὸν καφέ καὶ κυττοῦσε τὸ μικρὸ
πού ξερονοῦσε τὸ ριζόγαλο καὶ κουνούσε τὸ
δεξί του πόδι, κατακόκινο.

—Ἐλα, ἔλα, νευρόσπαστο πιά καὶ μὲ
σένα..., εἶπε ἀπὸ μέσα ἡ ἀνύπαντρη ἀδελ-
φή, πρωί-πρωί... Μερῶστε το πιά... οὐφ...
σὲ μᾶς ὄλα;—

Ἡ μητέρα του, ἡ πιὸ μικρὴ μὲ τὰ μαῦ-
ρα, τὸ πῆρε καὶ μπῆκε στὸ μικρότερο δω-
μάτιο. Τὸ παιδί ἔκλαιγε πιὸ δυνατὰ, τσι-
τσιρίζε...

Ὑστερα πάλε, ἡ μεγάλη ἀδελφή μουρ-
μουρίζε:—Τὰ πολλὰ πού ἔχομε ξέρεις... καὶ
χάνομε ἀπ' τᾶλλο μέρος...

Ἡ μητέρα της, πού πασπάτευε στὸ μου-
σλοῦκι, γύρισε πρὸς τὸ Δημὸ:—Βρὲ Δημὸ
μήπως τὸ πῆρες ἐσύ; Πῆγες πουθενὰ μὲ
τοὺς φίλους σου κ' εἶχες ἀνάγκη... Δὲν εἶνε
σωστό, παιδί μου, γουρσουζιά στὸ σπίτι.
Αὐτὸ μᾶς ἔλειψε, ἀντίς νὰ μᾶς φέρνεις...

Ὁ Δημὸς καθισμένος μὲ τὰ πόδια ἀπα-
νωτά, ἔξινε τὸ γόνατο πάνω ἀπ' τὸ παν-
ταλόνι.

—Ἄντε καλέ, χθές Κυριακάτικο καὶ μὲ
κέρασε μιὰ βανίλια ὁ Φάνης.. Θὰ μοῦ πεις
τώρα κ' ἐσύ.. Πὼς δὲν ἔχω δουλειά;—Θύ-
μωσε, κοκκίνησε τ' αὐτί του κ' ἡ μύτη καὶ
βγῆκε ἀπ' τὴν κουζίνα, κλείνοντας τὴν
πόρτα πίσω του...

Κάθησε ἔξω στὸ χαγιάτι κ' ἔκανε πὼς
διαβάσει μιὰ παλιὰ ἐφημερίδα. Κυττοῦσε
τὶς διαφημίσεις. Κάποια ἐνδόμνη σύγχυση
ἐκφρασμένη ἀπ' τὶς σπασμωδικὲς κινήσεις
τῶν δαχτύλων του.

Ἡ μητέρα μπῆκε πάλε στὸ δωμάτιο πού
εἶχε χαθεῖ τὸ τάλληρο. Ἡ μεγάλη κόρη ἔ-
ψαχνε γονατισμένη κοντὰ στὴν ἐταξέρα, καὶ
ἔτσι.. πολὺ, πολὺ ἀσχημὴ σὲ κείνη τὴ στά-

ση, πολύ. Καθώς ήταν ματζεμένο ὄλο τὸ αἷμα στὸ πρόσωπό της μιὰ κοκκινάδα. Πολὺ ἀσχημη. Μιὰ ἀσχήμια ὄχι ἀνθρώπινη...

Ἡ μητέρα πλησίασε:

— Δὲ θὰ τόχει πάρει οὐτ' αὐτός. Δὲ βλέπεις πὼς κάνει. Ἄμ' καὶ τώρα πιά, τόσο παιδί, δὲν τὸ πιστεύω κ' ἐγώ. Πιὸ μικρὸς ναί. Πιὸ μικρός...

Ἡ μεγάλη κόρη δὲ μιλοῦσε, ἔψαχνε.

— Ἄντε, τί νὰ κάνουμε; Πιὸ πολὺ οἰκονομία σήμερα. Τί νὰ γίνει. Ἐλάτε, γιατί κρύωσε ὁ καφές.

Μπήκαν ὄλοι, ἐκτὸς ἀπ' τὴ μαυροφορεμένη ἀδελφή μὲ τὸ παιδί της. Ὁ Δῆμος ἔρογγε λοξὲς ματιές, καθισμένος στὴν ἴδια θέση, κοντὰ στὸ τραπέζι. Λοξὲς ματιές στὴ μεγάλη ἀδελφή, πὺν ἔτρωγε μὲ κατεβαμένα τὰ μούτρα, κνττάζοντας στὸ κουπάκι της μόνε... Δὲν εἶχε καὶ τί νὰ κάνει, τί νὰ πεί... Ἄρχιζε νὰ σφυρίζει, μὲ κινήσεις, πὺν φανερόνουν ἀφέλεια. (ἂν δὲ μιλήσεις καὶ κάνεις σὰν ἀποσβολωμένος καὶ μισοκακόμοιρος, θὰ σὲ πάρουνε γιὰ φταιχτή...) Καὶ σφύριζε κουνουσε τὸ πόδι του ρυθμικὰ πάνω στὰ πλακάκια τῆς κουζίνας, ἔπαιζε καὶ μὲ τὸ μαχαῖρι στὸ τραπέζι...

II

Ἐξω, στὸ φαρδὺν δρόμο, μπρὸς στὸ σπίτι, μιὰ φασαρία, κακό, φωνές γυναικεῖες φωνές.

Ἀπὸ τὸ σπίτι βγήκαν στὰ παράθυρα ὁ Δῆμος πῆγε νὰ ντυθεῖ γιὰ νὰ πεταχτεῖ ἔξω.

Κάτι φωνές—ἀσυνείθιστα.

Καὶ ὁ κόσμος ματζεμένος—γυναῖκες, παιδιά, κομποὶ οἱ γυναῖκες πολὺ λίγες 3-4—κνττοῦσαν ὄλοι πρὸς ἓνα ἠλεκτρικὸ στύλο ὄλοι, πὺν ἐπάνω σχεδὸν στὴν κορφή του, ἦταν σκαρφωμένος κάποιος ἀνθρώπος, κάποιον παλληκάρι, κ' ἔμεινε ἀκίνητος οὔτε κίνηση, οὔτε μιλιὰ—βοήθεια. Στριζόταν μὲ τὶς μπηγμένες μέσ' τὸ στύλο ἀναβάθρες του καὶ κρατώντας τον μὲ τὸ δεξὶ χέρι—ἀκίνητος.

Οἱ τρίχες τῶν μαλλιών του ἦταν ὀρθές, σὰν συρμάτινες καὶ μόλις φαινόταν ἡ τραχηλιά του κατάμαυρη καὶ ἀποτροπιαστική.

Τὸ πρόσωπο δὲ φαινόταν, γιατί ἦταν στηριγμένο, ἔτσι πλαγιαστά, πάνω στὸ δεξιὸ μπράτσο, καθὼς ἔπιανε τὸ στύλο. Κι' ἀπ' ὦρα σ' ὦρα κινδύνευε νὰ πέσει!

Ὁ κόσμος ἀπὸ κάτω ρέκαζε εἶχε προ-

φτάσει κ' ἡ ἀστυνομία κ' ἐτοιμαζόταν ἓνα χοντρὸ σκοινὶ ἀπὸ δυὸ ἐργάτες, πὺν φοροῦσαν τὴν ἴδια μπλουζα μὲ τὸν κρεμασμένο, ἀκίνητο καὶ χωρὶς μιλιὰ—μυλέ.

Καθέννας ρωτοῦσε τὸ διπλανὸ μὲ κάτι κινήσεις καὶ μιὰ παραμικρὴ, λεπτὴ, μὰ καταφανῆ εὐχαρίστηση νὰ μάθει. Νὰ μάθουν τὸ ἱστορικὸ. Πότε καὶ πότε προσέχαν στοὺς δυὸ ἐργάτες πὺν ἐτοιμαζαν τὸ σκοινὶ καὶ τραβιόντουσαν πιὸ πίσω γιὰ νὰ μὴ παραφερθεῖ ὁ ἀστυφύλακας... Μιὰ γυναῖκα, βεβαίωνα, πὺν τὸν εἶχε πρωτοδεῖ τὸ δουλάκι τοῦ γειτονικοῦ γιατροῦ, καθὼς κλονιζόταν ἀπὸ τὸ ρεῦμα καὶ νὰ φωνάζει βοήθεια, ἔτσι πνιχτὰ-πνιχτὰ, ὑπόκωφα...

Τὸ πλῆθος εἶχε σχηματίσει κάτω ἀπὸ τὸν ἠλεκτροπληχτὸ ἓνα τετράγωνο πὺν ὄλο καὶ ἄλλαζε «στοιγεῖα». Οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νὰ σκαρφάλωνουν μὲ τὶς ἀναβάθρες κρατώντας τὸ σκοινὶ κ' ὁ ἓνας πιὸ κάτω ἀπὸ τὸν ἄλλον. Οἱ ἀστυνόμοι ὄλο καὶ ἀπομακρύναν τὸ πλῆθος. Ἐνας τοὺς ἔσπρωξε κάποιον κοντόχοντρο μὲ πρισματικὸ κεφάλι τσαγγάρη, πὺν ἐπέμενε πὼς δὲν ἦταν καὶ μεγάλης ἐντάσεως τὸ ρεῦμα κ' ἔτσι μοροῦσε νὰ ἦταν μόνε λιπόθυμος.

Καὶ φωνές—κάτι φωνές...

— Πιὸ κάτω.. πιὸ πάνω.. ἀπ' ἐδῶ περάστε το. Κάτω ἀπ' τὶς ἀμασχάλες—ὄλοι εἰδήμονες, μὰ καὶ λοξοκνττοῦσαν τὸν ἀστυφύλακα, μὴν τοὺς παραπάροι.

Τοῦ τσαγγάρη μὲ τὸ πρισματικὸ κεφάλι ἔπεσε τὸ ψαθάκι ἀπὸ τ' ἀγεράκι πὺν φάνηκε ἀπρόσδεκτα, καὶ τοῦ τὸ πατήσαν δυὸ τρεῖς σπρωγμένοι.

Καὶ μιὰ κίνηση—μιὰ φασαρία.

Ὁ ἀστυφύλακας, ἔβγαλε τὸ «γλόμπ» καὶ κρατώντας τὸ ἀπ' τὶς δυὸ ἄκρες, προσπαθοῦσε νὰ σπρώξει τὸν κόσμο καὶ νὰ μεγαλώσει τὸ τετράγωνο.

—Καλά.. καλά.. κ' ἀπὸ πίσω.. ὁ ἄλλος ἀπὸ τὰ πόδια.. ἔ; ἔτσι, ἔτσι...—φώναζε ἀπ' τὸ γειτονικὸ μπαλκόνι κάποιος κύριος κλοντυμένος, μόλις θάχε φάει, μὲ τὸ πονκάμισο, κ' ἡ γυναῖκα του. Ἐτσι... ἔτσι...—

Ὁ τσαγγάρης μὲ τὸ πρισματικὸ κεφάλι, σήκωσε τὸ ψαθάκι καὶ ἀπεχώρησε ἀπὸ τὸ πλῆθος, μουμουρίζοντας καὶ φτύνοντας. Χάθηκε ἀπ' τὴ γωνία, χωρὶς καὶ γὰ λείψει τίποτα σημαντικό.

Μερικοὶ πηγαῖναν πρὸς τὸν τοῖχο, γιὰ νὰ δοῦν τὸ πρόσωπο τοῦ ἠλεκτροπληχτου. Τὴν ἔκφρασή του—γιὰ πείρα; Νά, ἔτσι πὼς θὰ ἦταν τὸν σπασμούς του τὴν ἀγωνία του ἀποτυπωμένη πάνω στὸ κατάμαυρο καὶ ἀποτροπιαστικὸ πρόσωπό του.

Ὁ ἀστυνόμος μὲ τὸ μαστίγιον στὸ χέρι, παρακολουθοῦσε τοὺς ἐργάτες μ' ἐπισημότητα μαέστρου—πότε καὶ τοὺς ἔδινε οδηγίες χωρὶς νὰ πραγματοποιιοῦνται. Σουλᾶτσαιρνε καὶ κατὰ μῆκος τοῦ ἀνοιχτοῦ χώρου, ὅταν βαριόταν τὸ μάτι του νὰ κνττάζει πρὸς τ' ἀπάνω.. Ἰσως κ' ἀπ' τὶς κνττερὲς ἀκτίνες.. (ὅπως θέλετε..) Κνττοῦσε καὶ τὰ πόδια μιὰς ξανθιάς, πὺν εἶχεν ἔρθει ἀτημέλητη γιὰ «νὰ προφτάσει».

—Ἄντε.. ἄντε.. καλά, μὴ πασπατεῖτε καὶ πολὺ—φώναζε ὁ κύριος ἀπ' τὸ γειτονικὸ μπαλκόνι, πὺν θάχε φάει.

Οἱ ἐργάτες εἶχαν δέσει τὸν ἠλεκτροπληχτὸ ἀπ' τὶς ἀμασχάλες, κ' ὁ ἓνας τραβοῦσε ἀπὸ τὰ πόδια, ὁ ἄλλος ξεμποσκάρριζε ἀπὸ πάνω τὸ σκοινὶ. Κατεβαίναν ἀργὰ-ἀργὰ, μ' ἐπισημότητα, σὰ νὰ κατεβάζαν ἐμπόρευμα μὲ τὸ βίντι.

Τὸ πλῆθος—ἡσυχία.

Μόνον πὺν προσπαθοῦσαν ὄλοι νὰ βρεθοῦνε πιὸ κοντὰ, καὶ τὸ τετράγωνο μικραῖνε, μεγάλωνε, μικραῖνε.. Οἱ ἀστυφύλακες ἄρχισαν πάλι νὰ σπρώχουν τὸ πλῆθος. Ὁ ἀστυνόμος κνττοῦσε μὲ σοβαρότητα πρὸς τ' ἀπάνω (κ' ἄς ἦταν οἱ κνττερὲς ἀκτίνες..), καθὼς κατέβαζαν τὸν ἠλεκτροπληχτὸ.

Ὁ ἓνας ἐργάτης εἶχε πιά πατήσει στὸ ἔδαφος καὶ τραβοῦσε, σιγὰ-σιγὰ, ἀπ' τὰ πόδια «τὸ σῶμα».

Σιγὰ-σιγὰ.

Κι' ἀπὸ τὸ πλῆθος μιὰ φασαρία, σὰν αἰφνήδιας καταγίδας, ἀπὸ καταράχτη.. Κ' εἶχε πάλι σηκωθεῖ σκόνη κείνη τὴ στιγμὴ.

Ἰσως πιά, τὸν κατεβάσαν καὶ τὸν ἀπίθωσαν καταγίς. Ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τὸ πλῆθος ξέσπασε, ἔτσι πὺν πλησίασε περισσότερο, καὶ τὸ τετράγωνο κόντευε νὰ πληρωθεῖ καὶ νὰ γίνει «νοητὸ σημεῖο».

Μιὰ κυρία (καθὼς ἦταν, λέει, περαστική), πλησίασε, ἔτσι πὺν ἀπῆγε τὴν ἄκρη τοῦ παλουτισιοῦ τοῦ ἠλεκτροπληχτου καὶ τινάχτηκε φοβισμένη, σὰ νὰ τῆς μετᾶδωσε τὸ ρεῦμα!...

Μερικοὶ γέλασαν.

Ἡ κυρία ἔφυγε, χωρὶς καὶ νὰ λιγοστέψει τίποτα σημαντικό. Ὁ ἀστυφύλακας μὲ ἀπεγνωσμένες προσπάθειες.

Ὁ ἠλεκτροπληχτος ἦταν παλληκαράκι, ψηλόλιγνος, καὶ τὸ πρόσωπό του κατάμαυρο, χωρὶς δείγματα ζωῆς. Παραμορφωμένο ἐντελῶς.

Τὸν πῆγαν στὸ γειτονικὸ φαρμακεῖο.

Μερικοὶ προσπαθοῦσαν νὰ πλησιάσουν, ἔτσι πὼς θὰ βοηθοῦσαν γιὰ νὰ μεταφερθεῖ.. Ὁ ἀστυνόμος πῆγαινε πρώτος.

Ἦταν τὸ φαρμακεῖο μικρῆς συμμαγιάς, πενιχρό. Ὁ φαρμακοποιὸς—γεροντάκι δυσκίνητο—τοὺς περιποιοῦταν, χαρούμενος..

Βάλαν τὸ «παιδί» στὸν καναπέ. Ὁ γιᾶτρὸς τοῦ πέρασε μιὰ ἔνεση καμφορᾶς καὶ ἄρχισαν νὰ τοῦ κάνουν τεχνητὴ ἀναπνοή.

Ἄλλοι ἀπὸ τὸν κόσμο, οἱ πιὸ δυνατοί, πὺν θέλαν καὶ νὰ δοῦν, μπήκαν γιὰ νὰ τρῖψουν. Τὸν ἔτριβαν δυνατὰ στὸ στήθος—οἱ γυναῖκες λιγοστέβαν—στοὺς γοφούς, πὺν νὰ ξεφλουδίζεταν τὸ δέρμα.

Ἄπ' τὴ μικρὴ πόρτα ὁ κόσμος ἔκανε νὰ δεῖ, μὰ δὲν μοροῦσε, δὲν ἦταν δυνατὸν καὶ λιγότενε-λιγότενε. Ὁλοὶ περαστικοὶ θάταν..

Πέρασε καὶ κάποιος κύριος μὲ ψώνια στὸ χέρι καὶ ρώτησε τὸ Δῆμο—μισοντυμένο—πὺν εἶχε καλὴ θέση στὴν πόρτα κ' ἔβλεπε.

Ἦταν γνωστὸς τοῦ σπιτιοῦ καὶ πατριώτης ὁ κύριος καὶ τὸν φιλαρωτοῦσε.

Ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ οἱ γυναῖκες μόνο τὸ Δῆμο κνττοῦσαν, τὸ ἠλεκτροπληχτὸ παλληκάρι ἦταν ἴδιο στὰ χρόνια.

Ὁ Δῆμος ἀπαντοῦσε ἄκουγαν παῖ μερικοὶ ἄλλοι, ἔτσι πὺν ὁ ἀστυφύλακας τὸν ἔβγαλε ἀπ' τὴ θέση του κ' ἀνακατέυτηξε μὲ τοὺς ἄλλους..

Μερικοὶ ἀκόμα ψιθυρίζαν: Δὲ βαριέσαι.. 20 λεπτὰ κρεμασμένος, μεσ' στὴν ντάλα τοῦ μεσημεριοῦ καὶ θάχει πνοή.. χμ..—

Ὁ Δῆμος διάσχισε τὸ πλῆθος καὶ τράβηξε στὸ σπίτι.

Οἱ γυναῖκες περιμέναν μ' ἀγωνία κ' ἡ μητέρα του πιὸ πολὺ, γιατί καὶ τὸ «παιδί» ἦταν φιλόλιγνο καὶ στὴν ἡλικία του.

Ἡ μεγάλη ἀδελφὴ ρωτοῦσε καὶ τῆς ἀπαντοῦσε χωρὶς θυμὸ. Οὔτε κείνη μὲ κα-

τεβασμένα τὰ μούτρα. Ὅπως ἔπρεπε..

Ἡ μητέρα τοῦφερε λίγο νερό, ἐπειδὴ θὰ εἶχε τρομάξει. Καὶ μιὰ γλύκα γιὰ τὸ Δῆμο. Στοργή. Μιὰ γλύκα ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ..

Μιὰ γλύκα (στοργή) κ' ἡ μαυροφόρα ἀδελφή καὶ τὸ παιδάκι ποὺ δὲν ἐκλαιγε πιά ἔπαιζε μὲ τὸ σταυροδάκι ποὺ κρεμόταν μὲ μιὰ παραμύθια ἀπ' τὸ δεξιό του ὄμο..

Ὑστερα, οἱ γυναῖκες σκόρπιστηκαν στὸ σπίτι.

Ἡ μαυροφόρα ἀδελφή μὲ τὸ παιδί της στὴν κάμαρή της γιὰ νὰ τ' ἀλλάξει. Ἡ μεγάλη λουζόταν. Ἡ μητέρα στὴν κουζίνα. Ὁ Δῆμος σουλάτσαίονε σπῆτι, μῆτρε καὶ στὸ δωμάτιο τῆς μεγάλης ἀδελφῆς ποὺ εἶχε χαθεῖ τὸ τάλληρο καὶ κνττοῦσε.. πρὸς ὅλα τὰ μέρη.

Ὑστερα γονάτισε καὶ κνττοῦσε: κάτω ἀπ' τὸ μικρὸ τραπεζάκι, στὶς χαραμάδες τῆς ἐταξέρας, κάτω ἀπ' τὸν καναπέ..

Ἐκεῖ στὴν ἐταξέρα, κοντὰ στὸ δίσκο μὲ τὰ ποτηράκια, εἶδε ἕνα χαρτί στριμμένο σὰν τσιγάρο καὶ σχεδὸν σκεπασμένο μὲ τὴ βροῦτσα τῶν ρουχῶν. Μόλις φαινόταν.

Τὸ πῆρε στὸ χέρι καὶ τὸ ξετύλιξε: Ἦταν ἕνα τάλληρο. Τὸ τάλληρο. Ἐκεῖνη θάχε ψάξει σόλα τὰ μέρη, μὰ δὲ θὰ τὸ βοῆκε. Ἴσως νὰ τὸ εἶχε ξεχάσει ἐκεῖ καὶ νὰ μὴν μποροῦσε νὰ τὸ θυμηθεῖ..

Γιὰ μιὰ στιγμή, ἔκανε νὰ τὸ βάλει στὴν τσέπη του (ἀκόμα χωρὶς δουλειὰ καί... καθόλου-καθόλου κακό.. Ὅ,τι εἶχε γίνει ἐγινε.. οἰκονομία.. καθόλου κακό..) μὰ, ὕστερα τὸ παράτησε, τὸ ἔκρινε στὸ ἴδιο μέρος, κοντὰ στὸ δίσκο μὲ τὰ ποτηράκια, κ' ἀπὸ πάνω, ἀπαλὰ-ἀπαλὰ, ἡ βροῦτσα τῶν ρουχῶν. Καὶ βγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο ὅπως βγαίνει κανεὶς. Καθόλου χωρὶς νὰ πεῖ τίποτα. Κι' οὔτε εἶπε ποτέ..

(Γιοῦλης 1930) ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Ἡ ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

(Ὅπως καὶ στὴν Ἰταλία καὶ σ' ἄλλα κράτη, ἔτσι καὶ στὴ Βουλγαρία ἐγκαινιάστηκε ἡ «μέρα τοῦ βιβλίου», ποὺ γι' αὐτὴ γράψαμε κ' ἄλλη φορά. Ὅσο φαιίνεται πὸς ἐκεῖ ἡ γιορτὴ αὐτὴ πῆρε ἄλλο δρόμο. Νὰ τί γράφει σχετικά τὸ Βουλγαρικὸ περιοδικὸ «Φιλολογικὸ Ἐργατικὸ Μέτωπο» τῆς Σόφιας:)

Δυὸ χρόνια συμπληρώνονται ἀπὸ τότε ποὺ ἐγκαινιάστηκε μιὰ νέα ντόπια γιορτὴ: «Ἡ μέρα τοῦ Βουλγαρικῶν βιβλίου». Αὐτὴ καθαντὴ ἡ μέρα τοῦ βιβλίου δὲν εἶναι κακὸ πρᾶμμα. Τὸ νὰ δείχνει κανένας τέτοια προθυμία γιὰ τὴν ἀνθρώπινη διανόηση, γιὰ τὴν Τέχνη καὶ ἐκπαίδευση, αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰν ἀπόδειξη μόρφωσης καὶ σωστῆς συναίσθησης τοῦ ρόλου τοῦ ἀνθρώπου στὴ ζωὴ.

Μέρα τοῦ βιβλίου ὑπάρχει καὶ στὶς Σοβιετικὲς Δημοκρατίες κ' ἐκεῖ αὐτὴ διενθύνεται φωτεινὰ καὶ σὲ μεγάλο κύκλο ἀπὸ τίς μάζες ποὺ κοπιᾶζουν καὶ ποὺ χρησιμοποιοῦν μοναδικὰ τὸ Σοβιετικὸ βιβλίο.

Πὼς βρίσκεται ὁμως σ' ἐμᾶς τὸ ζήτημα; Ποιὸς ἀνάγκασε τὴν ἀντιδραστικώτερη Κυβέρνηση τοῦ κόσμου νὰ μάσῃ κ' ἐδῶ μιὰ τόσο ἐξευγενισμένη γιορτὴ καὶ τί ἐννοια ἔχει αὐτὴ γιὰ τὴ Βουλγαρία;

Μονάχα στοὺς στραβὸς δὲν εἶναι γνωστὸ καὶ μονάχα οἱ δόλιοι καμώνονται πὸς δὲν βλέπουν κάτω ἀπὸ ποιά ἐξεταστικὴ πίεση ἔχει ἐμπνεχωθῆ σήμερα τὸ Βουλγαρικὸ βιβλίο, ἡ τέχνη, ἡ ἐκπαίδευση, ἡ σκέψη.

Ἀπὸ τὴ μνημειώδη μέρα τῆς 9 Ἰουνίου 1923 κ' ἐδῶ τὸ πραγματικὸ Βουλγαρικὸ βιβλίο—τὸ βιβλίο τῶν μαζῶν ποὺ κοπιᾶζουν—καταδιώκεται μὲ μιὰ ἀποτρόπαιη συστηματικὴ. Ποιὸς δὲν ξέρει τίς πυρπολήσεις ὀλοκλήρων ἐργατικῶν βιβλιοθηκῶν μετὰ τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1923 καὶ τίς ὁμαδικὲς ἀρπαγὲς βιβλίων ἀπὸ τοὺς ἐργάτες; Τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ποὺ μὲ τόσον κόπο οἱ ἐργάτες τὰ προμηθεύτηκαν, ἀλλὰ καὶ μὲ μεγάλη ἀγάπη τὰ διάβασαν. Τὰ ἔθνη ἀναγνωστήρια στὰ χωριά καὶ στὶς πόλεις μὲ πείσμα καθαρίζονται ἀπὸ κάθε τι ποὺ ἀνήκει στὴν ἐργατικὴ φιλολογογία.

Μᾶς εἶναι γνωστὸ ἕνα ἀπὸ τ' ἄπειρα συγκινητικὰ γεγονότα. Ἐνα Βαλκανικὸ χωριουδάκι ἔχει ταχτοποιήσῃ ἕνα ὥραϊο ἀναγνωστήριο, μὰ ὁ οικονομικὸς του ἔφορος μαθαίνει πὸς ὅλα τὰ Μαρξικὰ βιβλία θὰ κατασχεθοῦν ἀπὸ τὸ ἀναγνωστήριο. Εἶδοποιεῖ λοιπὸν τοὺς ἐργάτες καὶ αὐτοὶ ἀναγκάζονται τὰ σπᾶσουν μιὰ νύχτα τὴν πόρτα τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ νὰ κλέψουν τὰ βιβλία, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὰ σώσουν ἀπὸ τοὺς πολιτισμένους βαρβάρους.

Σήμερα μὲ εἰδικὸ νόμο ἀπαγορεύεται κάθε ἐργατικὴ φιλολογογία. Καὶ τὰ θύματα ποὺ ἔδωσε ἡ ἐργατικὴ τάξη, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, σχετικὰ μὲ τὸ δημοσιογραφικὸ τῆς ἔργο εἶναι ἀμέτρητα. Δὲν ἔχομε ἐξακριβωμένες πληροφορίες πόσες δεκάδες συντακτῶν τοῦ ἐργατικοῦ τύπου σαπίζουν στὶς φονικὲς φυλακὲς, πόσες χιλιάδες ἀντίτυπα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου καὶ φιλολογογικῶν βιβλιοθηκῶν κατασχέθηκαν καὶ σὲ ἀξία πόσων ἑκατομμυρίων λεβιῶν, ποὺ μαζεύτηκαν δεκάρα-δεκάρα ἀπὸ τοὺς ἐργάτες, φτάνουν ὅσα κατασχεθῆκανε. Ἀνάμεσα σ' ἀμέτρητα θύματα μπαίνουν κ' ἀρκετοὶ Βούλγαροι συγγραφεῖς, ποιητὲς καὶ δημοσιογράφοι, ποὺ ντουφεκίστηκαν στοὺς δρόμους ἢ ἐξαφανιστήκανε χωρὶς ν' ἀφίσουν ἴχνη ποὺ βρίσκονται, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ὑπερασπίστηκαν μὲ τίς πέννες τοὺς τοὺς ἐργάτες.

Πάνω σ' ἄλαξερο τὸν ἐργατικὸν τύπο ἐπιβάλλεται πρωτοφανὲς ὡς τὰ σήμερα ἀστυνομικὴ λογοκρισία. Οἱ ἐκδόσεις ἐπιθεωροῦνται ἀπὸ πρῖν καὶ ὅποτε ἀρέσει καὶ συμφέρει τὴν ἀστυνομία βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὰ καθημερινὰ φύλλα κνκλοφοροῦν μὲ καθυστέρηση μερῶν ἢ καὶ μηνῶν ἀκόμα.

Κυνησιμὸς, ποὺ μᾶς γεννάει ἀηδία, ἐκδη-

λώνεται ἀληθινὰ μὲ τὸ ἀκόλουθο γεγονός:

Στὴ λεωφόρο Τσάρου τοῦ Ἐλευθερωτῆ εἶναι κρεμασμένα καὶ ἐκθεμένα διάφορα βιβλία τῶν καζίνων, ἐνῶ στὰ τυπογραφεῖα τῆς Σόφιας κατατρυφνοῦν τοὺς ἐργάτες ἄπειροι ἀστυνομικοὶ ρωτώντας μήπως ἐβγήκε κανένα ἐργατικὸ φιλολογογικὸ ἔργο γιὰ νὰ τὸ κατάσχουν ἀμέσως.

Εἶναι σ' ὅλους γνωστὸ πὸς ἡ σοβιετικὴ ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ φιλολογογία κρατεῖ τὸ ρεκόρ τῆς ποιότητος μέσα στὴν παγκόσμια φιλολογογία. Κι' ὁμως στὴ Βουλγαρία καταπατιέται μὲ φανατισμὸ καὶ καταδιώκεται ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Κυβέρνησης.

Μὲ τὴν κατάστασιν αὐτὴ φαίνεται καθαρὰ ἡ ὑπόστασις τῆς καινοῦχιας ντόπιας γιορτῆς. Ὅσο δὲν ἀφίνεται ἐλευθερία σ' ὅλα τὰ βιβλία ποὺ βγαίνουν στὴ Βουλγαρία, μὰ ἐπιτρέπονται μονάχα κείνα ποὺ εἶν' εὐχάριστα στὴν Κυβέρνηση, δὲν εἶναι καμμιὰ ἀμφιβολία πὸς μὲ τὴν ψευτοεπίδειξη τῆς μέρας τοῦ βουλγαρικῶν βιβλίου διενθύνεται κάποια πολιτικὴ. Μὰ τί εἶδος πολιτικὴ εἶν' αὐτὴ;

Κάποιος κυβερνητικὸς ἔγραψε: «Αὐτὴ εἶναι μιὰ μέρα γιὰ νὰ ἐξυμνεῖται ἡ Βουλγαρικὴ διανόηση». Μὰ ποιά διανόηση; Ἐκεῖνη ποὺ μαστόρεψε νόμους ἐναντία στὴν ἐργατικὴ φιλολογογία καὶ διενθύνει τὴν καταδίωξιν καὶ τὴν ἀπαγόρευσίν της. Αὐτὴ εἶναι ἡ φασιστικὴ σκέψη τῆς Βουλγαρικῆς ἀστικῆς τάξης. Καὶ ἡ μέρα τοῦ βουλγαρικῶν βιβλίου δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ μιὰ ἀπὸ κείνες τίς ἐκπολιτιστικὲς ἐπιδείξεις ποὺ τίς μεταχειρίζονται γιὰ νὰ ὑψώσουν τὸ πατριωτικὸ φρόνημα μὰ καὶ γιὰ νὰ στερεώσουν τὸ φασισμό.

“ΡΕΛΕΦ.

Ἡ Ζωὴ τῆς μὲνης.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

—Μιχ. Ἀργυρόπουλου (Ρήγα Ραγιά). Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς. (Συμμενώτικα—Σουλτάνοι—Ἀνατολίτικα).

Ὅσο κι' ἂν τὸ βιβλίον αὐτὸ μέσα στοὺς στίχους του ἔχει πρόματα παλιὰ καὶ τεχνικὴ παμπάλαια, ἔχει κάποιο δικό του χρῶμα. Αὐτὴ ἡ συλλογὴ ἔχει χαραχτήρα. Ὁ τρόπος τῆς τέχνης τοῦ κ. Ἀργυρόπουλου, σ' αὐτὴ τὴ συλλογὴ του περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη του, εἶναι προσωπικὸς. Μᾶς φέρνει μιὰ Ἀνατολὴ μπροστά μας, πολυχρωμὴ, μερακωμένη, ἀρπαγμένη ἀπὸ πόθους καὶ πάθη. Κ' ἐπειδὴ ξέρομε πότες ἐγράψαν αὐτὰ τὰ χαρακτηρισμένα καὶ ζωηρὰ χρωματισμένα ποιήματα, πρέπει νὰ θεωρήσουμε τὸν κ. Μιχ. Ἀργυρόπουλο πρωτοπόρο. Ναι. Γιατὶ τὰ τραγούδια αὐτά, πού τὰ περισσότερα ἔχουν γραφῆ ἔδω καὶ 35—45 χρόνια, εἶναι συνθεμένα σὲ καθαρὴ δημοτικὴ κ' ἔχουν καὶ χρῶμα κ' ἐκφραση. Μέσα στὴν Ἀνατολίτικη δυσκινησία, μέσα στὰ καλντερίμια μιᾶς πολιτικῆς μοναρχίας ὅπως τοῦ Χαμίτ καὶ μέσα στὴν Ἑλληνικὴ καθυστερημένη βραδυπορία ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ἐχάραξε ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἕνα καινούριο ποιητικὸ δρόμο καὶ στὴν ἔμπνευση καὶ στὴν ἐκτέλεση. Θάμαστε ἄδικοι νὰ μὴν τοῦ τὸ ἀναγνωρίζουμε. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναλύσουμε τὰ τραγούδια αὐτά. Τὰ πῶς πολλὰ εἶναι ἀπὸ χρόνια τώρα γνωστὰ καὶ ἀγαπητά. Ἔχουν μέσα μιὰ ὁμορφιὰ καὶ μιὰ ἀγάπη, πολυχρῶμα καὶ ἐκφραστικὰ χυμένες. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος εἶναι ποιητὴς καὶ μάλιστα, στὴ νεότητά του, ἕνας τολμηρὸς πρωτοπόρος.

**

— Σωτήρης Σκίπης: «Κολχίδες», ποιήματα.

Εἶναι μιὰ νέα ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Σωτήρη Σκίπης, πού εἶναι παλιὸς καὶ ἀγα-

πημένος συνεργάτης μας. Μάλιστα δυὸ ποιήματα τῆς συλλογῆς αὐτῆς πρωτοδημοσιεύτηκαν πρόπερσι στὴν «Πρωτοπορία». Ὅσοσο ἐμεῖς πιστεύουμε πὼς τὸ καθαντὸ ἔργο τοῦ Σκίπης, ἐκεῖνο πού τὸν χαρακτηρίζει, εἶναι τὰ παλιότερα βιβλία του. Καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα «Ὁ Ἀπέθαντος», κι' ἄς τοῦ τὸν βροῖσανε ἄγρια. Ἐκεῖ μέσα εἶναι ἀλάκροτος ὁ χαραχτήρας τοῦ λυρισμοῦ του καὶ ὅλη ἡ τεχνικὴ του. Ὅσοσο καὶ τὸ τελευταῖο του βιβλίον διατηρεῖ τὸ χρῶμα του, δίνει τὰ κύρια σημεῖα τῆς προσωπικότητάς του, μὰ σὲ θέματα λεπτομερειαικά. Ἡ συγκίνηση δὲν λείπει, ὁ ἀνθρώπινος πόνος ξεπετιέται, ἡ ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς κ' ἡ ἐλπίδα λάμπουν μὰ καί, στὰ «Πικρὰ τραγούδια», ἡ θλίψη κ' ἡ ἀπογοήτευση ξεχειλίζουν. Ὅσο κι' ἂν τὰ ποιήματα αὐτὰ δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ τὰ πῶς ἀντιπροσωπευτικὰ τοῦ κ. Σκίπης, εἶναι ὅμως λυρικά συνθέματα μὲ θετικὴ ἀξία.

**

— Ν. Χάγερ Μπουφίδη: Δέκα ποιήματα.

Ἕνας λυρισμὸς ἡρεμὸς, ἀπαλός, λεπτοκαμωμένος καὶ λεπταίσθητος, πού γγίζει τὰ πῶς λεπτὰ αἰσθητά, τὰ πῶς ἀσθενικὰ πλάσματα μὲ μιὰν εὐγένεια παλιοῦ ἀριστοκράτη, ἕνας τέτοιος λυρισμὸς περνάει μέσα ἀπὸ τὰ δέκα αὐτὰ ποιήματα. Ὅσοσο ὁ διακριτικὸς αὐτὸς ποιητὴς, πού γγίζει μὲ γάντι τις πῶς ἀγέρνες χορδὲς τῆς ζωῆς, εἶναι ἕνας μοντέρνος, ἕνας συγχρονισμένος. Ἡ κάποια ἀκαθόριστη ρομαντικὴ του διάθεση δὲν τὸν ἀφίνει νὰ γγίξῃ ἢ νὰ ξεσκήσῃ θέματα τολμηρότερα, μὰ εἶναι φανερὸ πὼς ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔχει σύγχρονη ψυχὴ. Τὰ πῶς τῆς μάλιστα φτερουγίσματα εἴχαμε τὴν τιμὴ ἐμεῖς νὰν τὰ πρωτοχαιρετίσουμε. Πᾶνε ἀπὸ τότες 12 χρόνια! Κι' ὅμως ὁ ποιητὴς μὲ τὸ γάντι δὲν ἐπροχώρησεν ὅσο θάπρεπε σὲ τόσο διάστημα. Ἐνῶ ἔχει τὰ φτερούγια, ἔχει τὴν τέχνη, ἔχει καὶ

τὴ λεπτότητα στὸν τρόπο πού ξέρει νὰ πιάνῃ τὰ θέματα... Μήπως τάχα αὐτὴ ἡ λεπτότητα, αὐτὸ τὸ γάντι πάει νὰ τὸν μεταμορφώσῃ ἀπὸ δημιουργὸ σὲ ντυλετάντε;...

**

— Πότῃ Ψαλτήρα: *Tecum habita.* Ποιήματα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ τρίτο βιβλίον τοῦ κ. Ψαλτήρα πού ἔχει μέσα καὶ «σχηματικά» ποιήματα. Μὰ τόσο τὰ ποιηματάκια σὲ ἀπλὸ στίχο, ὅσο καὶ κείνα ὅπου οἱ στίχοι κίανουν σχήματα, εἶναι ἀπλὰ καὶ ἀδρὰ χαρακτηρισμένα. Ἡ λυρικὴ του πνοὴ δὲν εἶναι περιπλοκή. Καταφέρει ὅμως, μ' ὅλη τὴν ἀπλότητα αὐτῆ, νὰ δίνη κάποιες στιγμὲς ζωηρὲς ἐντυπώσεις. Τὸ δέσιμο τοῦ σχήματος, δηλαδὴ τῆς αἰσθητικῆς τοῦ ματιοῦ, μὲ τὸ στίχο, δηλαδὴ τὴν αἰσθητικὴ τῆς λέξης, ἀρχίζει νὰ πέρνῃ κάποια πῶς συνειδητὴ κατεύθυνση. Σὲ μερικὰ μάλιστα σχηματικά ποιήματα καὶ τὰ μουσικὰ παιγνίδια κατὰ παρουσιάζουν, ὅπως τὰ «—ίεις» τοῦ συντριβανιοῦ δίνουν ἕνα ἦχο χρωματισμένο. Ὁ κ. Ψαλτήρας προχωρεῖ μ' ἐλπίδες στὰ τολμηρὰ του πειράματα.

Σημ.— Γιὰ τὰ βιβλία τῶν κ. κ. Μ. Βισάνθη, Ν. Κατηφόρη, Ἀπ. Μελαχροινῶ καὶ Σωκρ. Προκοπίου θὰ γράψουμε σὲ ἄλλο φυλλάδιό μας.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

**

— Γράμμα γιὰ τὴν «Anthologie des poètes Neo-Grécs.»

Ἀξιότιμε κ. Γιοφύλλη,

Χωρὶς νὰ θέλω νὰ κρίνω τις κρίσεις σας γιὰ τὸ βιβλίον μου, πού δημοσιεύσατε στὴν «Πρωτοπορία» τοῦ Νοέμβρη, νὰ μ' ἐπιτρέψετε παρακαλῶ νὰ διορθώσω μόνο, δημόσια, μιὰ πλάνη «ὕλικη» πού κάματε, χωρὶς νὰ τὸ θέλετε βέβαια, καὶ νὰ πῶ δυὸ λόγια μὲ τὴν ἴδια εὐκαιρία γιὰ τις ἐλλείψεις πού σημειώσατε στὴ σύνθεση τῆς Ἀνθολογίας μου. Τὰ ἑλληνικά δὲν τ' ἄμαθα, ὅπως ἐσφαλμένα σᾶς πληροφοροῦσαν, στὴ Θεσσαλονίκη, κατὰ περιοδικὴ διαμονή, ἀλλὰ μόλις εἶδα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀπ' τὸν πατέρα μου καὶ τὴ μάνα μου, ρωμοῦς τῆς Πόλης. Εἶμαι σὲ θέση κατὰ συνέπεια νὰ

ξεύρω τί θὰ πῆ τραγικὴ κι' ὅλα τ' ἄλλα. Ἐγὼ ἐξηγήσῃ σ' ἕνα σημείωμα, στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου μου, ὅπου καὶ στέλνω τοὺς ἀναγνώστες σας, καθὼς καὶ στὸν πρόλογο τοῦ κ. Lebesgue, πὼς ἕκαμα transposition καὶ ὄχι μετάφραση λέξι μὲ λέξι.

Ἡ transposition αὐτὴ εἶχε ἀπὸ πολὺ καιρὸ, ἱκανοποίησεν τοὺς γνησιότερους ἀπ' τοὺς ποιητὲς πού μετέφρασα (Δὲ θὰ πῆ πὼς δὲν ὑπάρχουν καὶ γνήσιοι ἀπὸ τοὺς ἀπουσιάζοντας) πρᾶμα πού μ' ἐνεθάρρυνε νὰ συνθέσω αὐτὴ τὴ συλλογὴ.

Στὸ ἴδιο σημείωμα ἐξηγῶ συνάμα γιατί λείπουν μερικὰ ὀνόματα ἀπ' τὴ συλλογὴ αὐτὴ, καὶ σὲ ποιὰ ἀνάγκη ἀνταποκρίνεται ἡ ἐκδοσις αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Προσπάθησα νὰ δοθῇ μιὰ ἰδέα τῆς ποιητικῆς ἀναγέννησης τῆς νέας Ἑλλάδας στοὺς ξένους. Καὶ κανεῖς βέβαια δὲ θὰ τολμοῦσε, σὲ μιὰ τέτια ματιέρα, νὰ φιλοδοξήσῃ περισσότερο.

Τὸ πλῆθος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς νεο-ἑλληνικῆς ποιήσεως ἔπρεπε κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ καθρεπτιζέται καὶ μέσα γιὰ ν' ἀποδοθῇ πιστὰ ἡ ἀγάπη γιὰ τὴ διάνοηση τῶν νεωτέρων ἑλλήνων, γι' αὐτὸ φιλοξένησα περισσότερο ἀπὸ σαράντα ποιητὲς.

Ἄν λείπουν μερικοὶ πού θάπρεπε νάναί μέσα, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, εἶναι γιατί, εἴτε στάθηκε ἀδύνατο ν' ἀποδώσω τὰ χαρακτηριστικότερα ποιήματά τους μὲ τὴν τέχνη πού φιλοδοξοῦσα καὶ κατὰ συνέπεια θὰ τοὺς ἐπρόδιδα, εἴτε γιατί, ὕστερα ἀπὸ πολυχρόνιο ἔρευνα δὲ μπόρεσα νὰ συναθροίσω τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπ' τὸ ἔργο μερικῶν ἄλλων νέων.

Τὸ ἑλληνικὸ διανοητικὸ κοινὸ ξεύρει πολὺ καλά πὼς ὑπάρχουν οἱ ἀπουσιάζοντες. Ἡ ἀπουσία τους ὅμως ἀπὸ τὴν συλλογὴ μου δὲν εἶναι σφάλμα μου ὅπως θὰ νομιζότανε, ἀπ' ἐναντίας εἶναι δείγμα εὐσυνειδησίας, καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου καθόλου δὲν ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτὸ, γιὰ τὸ λόγο πού ἐξηγῶ παραπάνω.

Αὐτὰ τὰ λίγα πού δὲν εἶναι διαμαρτυρίες γιὰ τὴ κριτικὴ σας (αὐτὸ δὲ μὲ ἀνοίγει) παρὰ μόνο μιὰ mise au point. Θὰ μὲ ὑποχρεώσετε δημοσιεύοντάς τα στὴν «Πρωτοπορία». Θὰ σᾶς εἶναι εὐκόλο, ἀφοῦ ἡ «Πρωτοπορία» γεννήθηκε γιὰ νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν ἀλήθεια.

Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ τώρα.

Μὲ τοὺς καλλίτερους χαιρετισμούς μου
Παρίσι, 11 Δεκ. 1930. JEAN MICHEL

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

— "Εκθεση Πέσσε.

Σημαντική πρόοδος στὸ δρόμο πρὸς τὴν ὀριμότητά του σημειώνει ὁ ζωγράφος Γ. φὸν Πέσσε μὲ τὴν ἔκθεση πού ἄνοιξε τὸν περασμένο μῆνα στὴ Δέσχη «Φιλαδέλφεια». Παρουσιάζει 32 λάδια, μὰ καὶ 10 ἀκουαρέλλες καὶ λίγα σχέδια. Μὲ τὰ κομμάτια αὐτὰ ὁ κ. Πέσσε μᾶς δείχνει πιά καθαρή ἀτομικότητα. Ἐλευτερωμένος ἀπὸ διακοσμητικὲς προσπάθειες, ἀπὸ δοκιμὲς σὲ ξένα χρώρια, ἀπὸ ἀντανάκλασες ἀκαδημαϊκῆς μανιέρας, βρίσκει πιά τὸν κατακάθαρο σύγχρονον ἑαυτό του. Τόσο στὴ δημιουργία τοῦ ὄγκου, ὅσο καὶ στὸ λιτὸ καὶ ἐκφραστικὸ χρῶμα ἔχει κάτι τὸ δικό του καὶ τὸ συγχρονισμένο. Τὸ πορτραῖτο στὰ χέρια του πέρνει ἀβίαστα καὶ ξεκούραστα τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἔκφρασή του, τὸ τοπεῖο ντύνεται τὴν ἀτμόσφαιρά του καὶ ἡ ζῆ μέσα στοὺς ἀπλοῦς ὄγκους του καὶ ἡ νατοῦ-μόττ συνθέτει νέες ἀρμονίες. Ἄξιζει κάθε προσοχὴ ὁ σημερινὸς δρόμος τοῦ κ. Πέσσε.

— Π. Πρεβελάκη: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Πρεβελάκη, πού βγήκε τελευταία ἀπὸ τὸν Ἐλευθερουδάκη, σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Θεοτοκόπουλου εἶναι κάτι ἀξιοπρόσεχτο. Εἶναι ἕνα παρουσίασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου ζωγράφου στοὺς πατριώτες του. Ἐπιμελημένο καὶ καλαισθητὸ τὸ ὕφος τοῦ γραψίματος καὶ προσεχτικὴ ἡ σύνθεση τοῦ βιβλίου. Καὶ τὰ τυπωμένα ἔργα τοῦ Γκρέκο, πού δημοσιεύει, ἄφτονα. Μὰ ἀπὸ ἀποψη πληροφοριακὴ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Πρεβελάκη δὲν προσθέτει πολλὰ πράγματα. Ἐχει πολλὰ γνωστὰ καὶ ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ἐξέλιξή της τεχνικῆς τοῦ Γκρέκο δὲν παρουσιάζει μιὰ λεπτομερειακὴ διαφώτιση. Ἄν πάρουμε τὸ βιβλίον γιὰ λογοτέχνημα εἶναι πολὺ ὁμορφο, μὰ δὲν θᾶ-προεπε νᾶναι αὐτὴ ἡ σπουδαιότερη ἀξία του.

Φ. Γ.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

— «Φίλησέ με Μαρίτσα» (Παραγωγή «Ντάγκ-Φίλμ»).

Ἡ ταινία αὐτὴ μὲ τὴν ὁποία ὁ ντόπιος κινηματογράφος ἐγκαινίασε τὴ φετεινὴ χειμωνιάτικη περίοδο, δὲν σημειώνει πολὺ μεγάλη πρόοδος στὴν ἐξέλιξή του. Αὐτὴ εἶνε ἡ θλιβερὴ ἀλήθεια. Πρόκειται συγκεκριμένα γιὰ μιὰ φάρσα πού θυμίζει τὶς γαλλικὲς, μὲ μόνη τὴ διαφορά ὅτι δὲν ἔχει τὴ λεπτότητα αὐτῶν. Τὴν χαντακῶνουν ἴσως καὶ οἱ κωμικοὶ πού συμμετέχουν μὲ τοὺς ἐξωφρενισμούς καὶ τὶς χονδροκοπιές τους. Ὅστος ἡ πράξη ξετυλίγεται γοργὰ κ' ἡ ὄλη ἡ ὑπόθεση δὲν στερεῖται φαιδρότητας. Ἄν δηλαδὴ συνέβαινε νὰ ὑπάρχη πληρέστερη συνεννόηση τοῦ ρεζισέρ μὲ τὸ σεναριογράφον, ὁπότε ὁ πρῶτος θὰ ἐκμεταλλεῖτο διαφορορικὰ τὸ σενάριο τοῦ δευτέρου, ἡ ταινία θὰ μποροῦσε ν' ἀποτελέσει μιὰ αἰσθηματικὴ κομεντί ἀξιοπρόσεχτη, μιὰ πού δὲν στερεῖται δραματικῶν στοιχείων ἢ ὑπόθεσης. Γιὰ τὴ σκηνοθεσία ὅμως, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη κανεὶς πολλὰ παράπονα. Γιατὶ παρουσιάζει κάποια ποικιλία πού μᾶς ξεκουράζει ὕστερα ἀπὸ τὴ μονοτονία καὶ τὴν ἀνοικονόμητη σκηνοθετικὴ φτώχεια τῶν ντόπιων ταινιῶν πού μᾶς παρουσιάζτηκαν ὡς τώρα. Καὶ γενικὰ ἐμφανίζει μιὰ ἀξιοσημειωτὴ ἐπιμέλεια.

Ἡ φωτογραφία δὲν εἶνε πάντα καθαρή, ὄχι ὅμως καὶ κακὴ συνολικὰ λαμβανόμενῃ. Τὸ μόνο λυπηρὸ στὴν περίπτωσή εἶνε, ὅτι δὲν μᾶς παρουσιάζει καθόλου γραφικὴ «ἔξωτερικὴ». Γιατὶ αὐτό; Μήπως ἡ ἑλληνικὴ φύση ἔπαψε νὰ εἶνε ὠραία ἢ τὴν ἀγνοοῦμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι; Ἄσυχώρητο αὐτό.

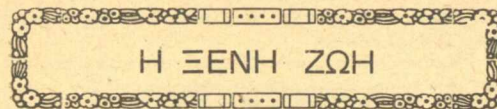
Ὁ μουσικὸς συγχρονισμὸς ἀνάλογος μὲ τὰ μέσα πού διαθέτει ὁ κινηματογράφος στὴν ἠχητικὴ πλευρά του, στὸν τόπο μας. Ἰκανοποιητικὸς μ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεση.

Τὸ παῖξιμον τῶν ἠθοποιῶν μάλλον καλόν. Στὴν πρώτη γραμμὴ ἡ Σαγιάννου-Κατσέλλη. Θὰ ἦταν ὅμως πολὺ καλλίτερη, ἂν δὲν ἔκανε τοὺς παλιατισμούς στοὺς ὁποίους τὴν καταδικάσανε οἱ ἀπαίτησεις τοῦ ρόλου της. Κοίμα, γιατί εἶνε μιὰ φίνα καλλιτέχνηδα. Στὸ πλευρὸ της, ὁ Μαυλιαγρός, δὲν εἶ-

νε κακός. Εἶνε ἀπὸ φυσικὸ του συμπαθητικὸς καὶ παίζει ἀνεπιτήδευτα. Καλὸς κ' ὁ Καντιώτης. Σπάταλος μονάχα σὲ χειρονομίες. Ἡ ΚΑ Λαζαρίδου τὴς ἐπιθεωρήσεως κακὴ. Παίζει ψεύτικα κ' εἶνε ἀκατάλληλη γιὰ κινηματογράφον. Ἄπ' τοὺς κωμικοὺς καλλίτερος ὁ Χέλμης, ἂν καὶ καταντᾷ συχνὰ χονδροειδής. Πολὺ καλὸς ὁ ὑποκρινόμενος τὸν πατέρα τοῦ Ἄρη.

Τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁποῖον καταλήγω, εἶνε πὼς ἡ ταινία «Φίλησέ με Μαρίτσα» παρουσιάζει κάποια πρόοδο, πού τὴς ἀναγνωρίζω, ὄχι ὅμως ἐκείνη πού περιμέναμε καὶ πού ἔπρεπε νὰ ἐμφανίσῃ ἢ πέμπτη κατὰ σειρά ταινία τοῦ οἴκου Γαζιάδη.

ΙΡΙΣ ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ

Η ΞΕΝΗ ΖΩΗ

ΠΑΡΙΣΙ

Ἡ Παρισινὴ πρωτοποριακὴ ἐκδοτικὴ κίνηση.

Ἐνα καινούριον βιβλίον τοῦ Jean Cocteau εἶναι ἕνα σημαντικό γεγονός γιὰ τοὺς Παρισίνοους. Γιατὶ ὁ Cocteau εἶναι ὁ μόνος ἴσως πρωτοπόρος συγγραφέας πού διαβάσεται τόσο πολὺ ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον, κ' ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμη πού δὲν παρακολουθοῦνε πολὺ τὴ λογοτεχνικὴ κίνηση. Καὶ τώρα νά, ὕστερα ἀπὸ τὰ «Τρομερὰ παιδιὰ» καὶ τὸ «Livre Blanc», ἕνα καινούριον του βιβλίον, ἕνα καινούριον γεγονός: τὸ «Opium», — Journal d'une desintoxication — ὅπως συμπληρώνει τὸ τίτλον ὁ ἴδιος. Ἡ ἔκδοσις ἔγινε ἀπὸ τὸν οἶκον Stock σὲ ὠραῖο τόμο 272 σελίδων, πού περιέχει καὶ σαράντα σχέδια—περιεργότατα εἶναι ἡ ἀλήθεια — ἀπὸ τὸ χέρι του. Ἡ ἔκδοσις σὲ χαρτὶ Alfa Satiné στοιχίζει 40 φράγκα.

— Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ομάδος τῶν Γάλλων ὑπερρεαλιστῶν André Breton ἐλάνασε τὸ «Δεύτερον Μανιφέστο τοῦ ὑπερρεαλισμοῦ» ἑξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον γιὰ ὅσους παρακολουθοῦν τὶς νέες διανοητικὲς τάσεις. Καὶ εἶναι ἡ ἀλήθεια πὼς ὁ ὑπερρεαλισμὸς εἶναι ἀπὸ λίγα χρόνια τώρα ἢ πιὸ σπουδαία νέα σχολὴ πού γιὰ τὴ σοβαρότη-

τα τῆς ἀφρέσης πού ἔφερε, καὶ ἐπιβλήθηκε. Ἄς σημειωθῇ πὼς ὁ ὑπερρεαλισμὸς ἔχτος ἀπὸ τὴ ποίηση καὶ τὴ ζωγραφικὴ ἔχει ἐξαπλωθεῖ τόσο στὸν κινηματογράφον καὶ στὸ θέατρο ὅσο καὶ σ' αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς σκέψης ἢ μ' ἄλλα λόγια στὴ φιλοσοφία. Τὴν ἔκδοσις ἐπιμελήθηκε ὁ οἶκος Kra, σὲ μεγάλο σχῆμα καὶ πουλιέται 18 φράγκα. Ἡ πολυτελής ἔκδοσις πού ἔχει καὶ μιὰ πολύχρωμη προμετωπίδα τοῦ S. Dali στοιχίζει 200 φρ.

— Ὁ ἴδιος ἐκδοτικὸς οἶκος Kra ὕστερα ἀπὸ τὴ σημερινώτατη καὶ πολὺ ἐκλεκτὴ σειρά ἐκδόσεων τῶν τὸν τίτλον «20ος Αἰῶνας» κ' ὅπου εἶδαμε θαυμάσιες σύγχρονες μελέτες σὰν τοῦ Gide (Un esprit non presence) τοῦ Μακτοῦς (Relativisme) τοῦ Morand (De la vitesse) — ἀναγγέλει τώρα μιὰ νέα σειρά μὲ τὸν τίτλον «Collection Regartds». Ἄπ' ὅτι φαίνεται ἡ νέα σειρά θάνα ἀντάξια τῆς πρώτης. Νά καὶ μερικὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων: J. Romains, Gh. Mauras, Bl. Cedrars, A. Maurois, G. Duhamel.

— Ὁ τίτλος τοῦ νέου βιβλίου τῶν ὑπερρεαλιστῶν André Breton καὶ Paul Eluard (πού βγήκε αὐτὲς τὶς μέρες ἀπὸ τὸν οἶκον José Corti) εἶναι: L' immaculée Conception. Δὲν τὸ γράφω μεταφρασμένο Ἑλληνικὰ γιὰτὶ εἶναι πολὺ λεπτὸς ἔτσι, κ' ἔχει πολλὲς σημασίες. Τὸ ἔργο διαιρεῖται σὲ 4 μέρη μὲ τοὺς τίτλους: L' homme—Les possessions—Les mediations—Le jugement Orginel. Ἡ ἔκδοσις σὲ γαλιωνέζικο χαρτὶ nacré στοιχίζει 1000 φράγκα.

— Μέσα στὶς ἑκατοντάδες τῶν βιβλίων πού ἔχουν γραφῆ γιὰ τὸν Πικασσό, ἕνα πού θὰ θὰ ξεχωρίσῃ καὶ θὰ παραμείνῃ μνημειῶδες ἀσφαλῶς, εἶναι ἐκεῖνο πού τοῦ ἐτοιμάζουν οἱ Chroniques du Jour ὑπὸ τὴ Διεύθυνση τοῦ Galtieri di San Larraro. «PABLO PICASSO», Μιὰ μοναδικὴ, θαυμασία, ἐμβροιδέστατη, αὐστηρὴ μελέτη γιὰ τὸ πολυσύνθετο ἔργο τοῦ μεγάλου ζωγράφου τοῦ αἰῶνα μας ἀπὸ τὸν Eugenio L' Ors. Τέσσερα ἔργα του σὲ πολυχρωμίες, 48 ἄλλα ἐκτὸς κειμένων, 8 σχέδια σὲ fac-similés, καὶ 30 σχέδια ἐντὸς τοῦ κειμένου. Τὰ ἀντίτυπα ἀριθμημένα καὶ μόνο 600 ἔχουν 250 φρ. τὸ ἕνα. A.N. - Σ.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(*Αναγγέλλουμε δσα βιβλία και περιοδικά λαβαίνουμε. Κρίνουμε όποια θέλουμε*).
—Βιβλία.

Γεω. Σπαταλάς: «Ο κληρονόμος τής τού-
τορας» σάτυρα μονόπρακτη. Έκδοση περιοδικού
«Μουσικά Χρονικά». Αθήνα—1930.

Πέτρου Πικρού: «Η έταιρα πού κυβέρνησε
την Ελλάδα» (Ρομάντζο—Αλήθεια). Έκδόσεις
«Φλάμα». Αθήνα. Δρ. 20.

Πάυλου Ζανέ: «Η ενεργός ζωή». Μετάφρα-
σις Ίωαν. Μ. Παναγιωτοπούλου. (Μελέτη). Έκδο-
τικός οίκος Α. Κασσιόνη. Αθήνα—'Αλεξάνδρεια-
(Περιοδικό «Έρευνα», Οκτώβριος 1930). Που-
λιέται 10 δρ. στα βιβλιοπωλεία.

Ρίτα Ν. Μπούμη. «Τά τραγούδια στην αγά-
τη». (Ποιήματα). Έκδότης 'Αριστείδης Μαυρίδης.
Αθήνα 1930.

Πότη Ψαλτήρα «Tecum habita». Ποιήματα.
Στέλιου Ξεφλούδα «Τά τετράδια του Παύ-
λου Φωτεινού». Θεσσαλονίκη 1930.

Θεόδωρου Ντόρρου: «Στού γλυτωμού τό
ζάκι». 1930. (Ποιήματα).

Σωτήρης Σκίτης: «Κολχίδες», ποιήματα.
(1928—1929). Αθήνα 1930.

Ν. Κατηφόρη. «Η πιάντα». Ρομάντζο
Έκδότης: Α. Μαυρίδης—Αθήνα.

Ν. Ν. Δρακουλίδη: «Η σεξουαλική διαπαιδα-
γώγησις». Αθήνα. Έκδοτική έταιρία Α. Μ.
Κοντομάρη και Σια.

—Περιοδικά.

«Ο Λόγος». Μηνιαίο περιοδικό γραμμάτων και
τέχνης. Διευθυντής 'Αγγελος Τεοζάκης Έκδότης
'Αρ. Ν. Μαυρίδης Αθήνα 'Αρ. 2. Δεκέμβρης 1930.

«Μουσικά Χρονικά». Μηνιαία καλλιτεχνική επι-
θεώρησις. Ίδρυτής—Διευθυντής Ίωσήφ Παπα-
δόπουλος. Αθήνα Χρ. Β'. Νο 10—11. 'Οκτώ-
βρης—Νοέμβρης 1930.

«Έλληνίς». Μηνιαίον περιοδικόν του Έθνικου
Συμβουλίου τών Έλληνίδων. Αθήνα. Έτος Ι'.
Τεύχος 12 (Δεκέμβριος 1930).

«Έλληνική Έπιθεώρησις». Μηνιαίον περιο-
δικόν. Αθήνα. Διευθυντρια Εύγενία Ζωγράφου.
Έπι τής ύλης 'Απ. Ν. Μαγγανάρης Έτος ΚΔ'.
Τεύχος 278. Δεκέμβριος 1930.

«Ο Νουμάς». Λογοτεχνική Έπιθεώρησις.
Διευθυντής Πάνος Δ. Ταγκόπουλος Τεύχος 12.
('Οκτώβρης—Δεκέμβρης 1930).

«Έβδομάς». Έβδομαδιαία εικονογραφημένη
επιθεώρησις. Αρχισυντάκτης Ντόλης Νίβας.
Αθήνα. Αριθ. 164, 165, 166, 167 (Δεκέμβρης
'30).

«Σοσιαλιστική ζωή». Μηνιαίο όργανο τής Έ-
νώσεως Σοσιαλιστικών Σπουδών. Αθήνα. Χρ.
Γ'. άρ. 26. Δεκέμβρης 1930.

«Κυκλάδες». Μηνιαίο λογοτεχνικό και καλλι-
τεχνικό περιοδικό, εκδιδόμενο στη Σύρο. Διεύ-
θυνση Ρίτα Μπούμη, Κατίνα Μπάλα, Βίκτωρ
Παπαδάκης. 'Αρ. 7. 1 Δεκέμβρης 1930.

«'Αλεξανδρινή τέχνη». Μηνιαίο λογοτεχνικό και
καλλιτεχνικό περιοδικό. Διευθύνεται από τη Ρίτα
Σεγκοπούλου. 'Αλεξάνδρεια. Χρονιά 4η 'Αρ. 11.
Νοέμβρης 1930.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

— Δ Η Λ Ω Σ Η.

Σύμφωνα με τὰ σκληρά μαθήματα τής πεί-
ρας, αναγκαζόμαστε να εφαρμόσουμε τούς ακό-
λουθους όρους για τίσ συνδρομές τής «ΠΡΩ-
ΤΟΠΟΡΙΑΣ»:

1) Κανένας, χωρίς καμμιά εξαίρεση, νέος
συνδρομητής δεν γράφεται άν δεν πληρωθῆ
μπροστά ή συνδρομή του.

2) Στους παλαιούς συνδρομητές, πού τέ-
λειωσε τό Δεκέμβρη του 1930 ή συνδρομή
τους, θά σταλθῆ ακόμα ή «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ»
του Γενάρη, του Φλεβάρη και του Μάρτη. Κι'
όσοι δεν πληρώσουν ως τό τέλος του Μάρτη
θά σβυστούν χωρίς καμμιά εξαίρεση.

3) Κάθε άλλος συνδρομητής θά σβύνεται
μόλις τελειώση ή συνδρομή του.

4) Χάρισμα δεν στέλνεται ή «ΠΡΩΤΟΠΟ-
ΡΙΑ» σε κανέναν, όζω από λίγους, τούς πιο
ταχτικούς συνεργάτας μας και από τίσ δημό-
σιες βιβλιοθήκες.

Παρακαλούμε και πάλι να μη κακοφανούν
σε κανένα οι αποφάσεις αυτές, γιατί όλοι πρέ-
πει να ξέρουν πως ή «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» βγαί-
νει κάνοντας διπλόν άγώνα: διανοητικό και
οικονομικό μαζί.

Τάκην Μανροκ...—Τό διήγημά σας έχει πολ-
λά λόγια χωρίς ανάλογη ουσία, μα κ' ή φράση
τον είναι άτεχνη και άφάνισχη. 'Ακατάλληλο για
την «Πρωτοπορία»—Παύλον Μιστριώτη. Σπάρ-
τη. Με χαρά βλέπουμε ένα Μιστριώτη δημοτικι-
στή! Τά ποιήματά σας έχουν κάτι τό λυρικό
μέσα τους. Μα λάθη στην τεχνική και γλωσσικές
άκόμα άτέλειες όπως τά: δρέφτης, έρέβους, μει-
διούσαν. Δεν πάνε αυτά στη δημοτική.—Πέτρον
Πετριόν. Θήβα. Τά έργα του κ. Φιλανθίδη δεν
τά ξέρουμε όλα. 'Όστόσο εκείνα πού ξέρουμε,
μάς έκαμαν να τόν εκτιμήσουμε. Η προαναγγε-
λία τής «Χίμαιρας» μπῆξε γιατί κάποιος μάς
έστειλε μιάν άγγελία τής.—Θεμ. 'Αθηνογ... Και
τό «Λυρικό έπος» θά μπῆ άργότερα.—Νίκο Σ.
Ζαφειρ... Τό ποίημα δεν έχει πρωτοτυπία. Θυ-
μίζει πολλά. Για άλλα περιοδικά είναι κατάλ-
ληλο. Για την «Πρωτοπορία» όχι.—'Αρ. Πα-
ρασκ. Σαλονίκη. Οι «άλητες» σας ζωρή τρα-
γική σάτυρα, μα προχειρογραμμένη και άτεχνη.
—Μ. Κριαρ. Έδω. Τά έρωτικά σας ποιήματα
καλογραμμένα, μα κάπως συνηθισμένα. 'Όστόσο
τό «'Απόψε...» έχει κάτι τό ιδιαίτερο. Θά τό δη-
μοσιέψουμε άργότερα.—Ν. Τρεχ. 'Αγρίνιο. Σας
φραγιστούμε για τά τόσα σας καλά λόγια. Τό
διήγημά σας καλογραμμένο γλωσσικά και δεί-
χνει πως ξέρετε να γράφετε. 'Ο τροπος όμως
και τό θέμα τής αφήγησις πολύ τριμμένα. 'Ελ-
πίζουμε να γράψετε πιο πρωτότυπα πράγματα.
Για δοκιμάστε.—Φ. Λεύκαν. Μυτιλήνην. Ρο-
μαντικό και πολιτικό μαζί, μα ως έργο τέχνης
πολύ μέτριο. Δεν είναι κατάλληλο για την
«Πρωτοπορία».

ΕΞΕΔΟΘΗ:

ΠΟΤΗ ΨΑΛΤΗΡΑ “ΤΕCUM HABITA,,

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

με παράρτημα σχηματικῶν.

Πουλιέται εις όλα τὰ κεντρικά βιβλιοπωλεία.

Τιμή δραχ. 15.—

ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ
ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ

“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ,,

ΘΑΝΑΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ
ΣΤΟΝ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟ
ΠΡΩΤΟΠΟΡΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΤΗΣ

Γ. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟ

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ “ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ,,

(ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ 59)

Προμηθεύει προηγούμενα φυλλάδια τής «Πρωτοπορίας» προς
δραχ. 5 τὸ καθένα.—Τὸν τόμο τής «Πρωτοπορίας» τοῦ 1929 χαρτό-
δετο προς δραχ. 60.—Τὰ φυλλάδια τοῦ 1930, ὄλη τῆ σειρά, προς
δραχ. 45.—Τῆ σειρά ἀπὸ τὰ φυλλάδια καὶ τῶν δύο χρόνων
μαζὶ δραχ. 100.—

ΔΙΑ ΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συγγραφεῖς,
οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀναγγέλλωνται
ἔργα των εἰς τὸ προσεχῶς ἐκδιδό-
μενον περιοδικὸν «Ἡ Φωνὴ τοῦ
Βιβλίου», νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ
Ἐκδοτικοῦ Οἴκου Δημητράκου, ὁδὸς
Σταδίου 4, σχετικὰ δελτία πρὸς
συμπλήρωσιν. Ἡ ἀναγγελία μετὰ
σχετικῆς ἀναλύσεως τοῦ ἔργου θὰ
γίνεται δωρεάν. Ἡ κυκλοφορία τοῦ
περιοδικοῦ θὰ εἶνε πενήτηντα χι-
λιάδες (50.000) μηνιαίως. Τὸ πρῶ-
τον τεῦχος θὰ κυκλοφορήσῃ τὴν
15ην Ἰανουαρίου 1931 καὶ θὰ πε-
ριλάβῃ ὄλα τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα
ἐκυκλοφόρησαν κατὰ τὸ 1930. Τὰ
ἄλλα τεύχη θὰ ἔχουν τὴν κίνησιν
τοῦ βιβλίου ἐκάστου μηνός.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY

NEA YOPKH 51 MAIDEN LANE

ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΑ 1.500.000.—

Δέχεται καταθέσεις και εκτελεί πάσης φύσεως τραπεζιτικάς
εργασίας υπό λίαν ευνοϊκούς όρους.

Οί έχοντες συναλλαγάς και συμφέροντα εν 'Αμερικῇ δύνανται ν' απο-
τείνωνται είτε απ' εὐθείας πρὸς τὴν HELLENIC BANK TRUST Co,
51 Maiden Lane, New York, U. S. A., είτε πρὸς τὴν ΕΘΝΙΚΗΝ
ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἐν 'Αθήναις μὲν εἰς τὸ Κεντρικὸν Κα-
τάστημα (Τμῆμα Ἐργασιῶν Ἀμερικῆς), ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις δὲ εἰς τὰ κατὰ
τόπους Ὑποκαταστήματα αὐτῆς.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝΤΑΙ ΣΤΟ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 8 (ΣΤΟΑ ΤΣΑΓΓΑΡΗ). ΑΘΗΝΑΙ

Φῶτον Γιοφύλλη. Τὸ ἄμοιρο τὸ Δολάκι (Μυθιστόρημα) Δρχ.	15.—
» » Ἄνησυχίαι (ποιήματα) »	15.—
» » Μοντέρναι Ἀγάπαι (ποιήματα) . . »	10.—
» » Τὸ τραγοῦδι τῆς Κοντέσσας (ποίημα) »	10.—
*Ακατάλληλο Ἡμερολόγιο »	10.—